

Årsrapport

2019

Standard Norge

Standard Norge

Innhold

1 Leders beretning.....	4
2 Introduksjon til virksomheten og hovedtall	6
2.1 Om Standard Norge.....	6
2.2 Oppgaver.....	7
2.3 Organisering	7
2.4 Hovedtall.....	8
3 Årets aktiviteter og resultater	8
3.1. Standard Norges arbeid skal føre til en god infrastruktur for standardiseringsarbeidet..	8
3.1.1 Antall standarder som er utviklet gjennom Standard Norge, samlet og fordelt per fagområder.....	8
3.1.2 Norske aktørers opplevelse av SNs bidrag inn i standardiseringsarbeidet	9
3.1.3 Norske aktørers egeninnsats i utarbeidelsen av standarder	9
3.2 Standard Norge skal føre til at internasjonale standarder i størst mulig grad er utviklet i samsvar med norske interesser	9
3.2.1 Vurdering av norske aktørers gjennomslag i internasjonale standardiseringsprosjekter	9
3.2.2 Antall deltakere i internasjonale standardiseringsprosjekter og antall speilkomiteer fordelt per fagområder	11
3.2.3 Redegjørelse for Standard Norges oppfølging av varsler om nye internasjonale standardiseringsprosjekter av betydning for norsk næringsliv.....	13
3.3 Standard Norges arbeid skal føre til at næringslivet og offentlige myndigheter har forståelse for standarders betydning, og at relevante fagmiljøer deltar aktivt i standardiseringsarbeidet	14
3.3.1 Vurdering av hvordan Standard Norges informasjonsarbeid har bidratt til at relevante aktører har fått økt forståelse av standarders betydning	14
3.3.2 Vurdering av samarbeid med andre offentlige myndigheter	16
3.4 Eksempler på norske og internasjonale standardiseringsprosjekter av betydning for norsk næringsliv	17
3.4.1 Bygg, Anlegg og Eiendom.....	18
3.4.2 IKT	19
3.4.3 Fisk og havbruk.....	20
3.4.4 Helse og Omsorg.....	21
3.4.5 Miljødataprogrammet	23
3.5 Hvordan norske og internasjonale standardiseringsprosjekter antas å ha bidratt til innovasjon, næringsutvikling og verdiskaping i norsk økonomi.....	23
3.5.1 Petroleum.....	24
3.5.2 NS 3420 i nytt format.....	25
3.6 Nasjonalt kontaktpunkt for bruk av standarder i relasjon til regelverk	26

3.7 Internasjonalt sekretariat for fiskeri og havbruk, ISO/TC 234	26
4 Styring og kontroll i virksomheten	27
4.1 Samsvar med lover og forskrifter	27
4.2 Kvalitetsledelse og miljøledelse	27
4.3 Risikovurdering	28
4.4 Medlemskapskriterier	29
4.5 Økonomisk oppfølging	29
5 Vurdering av fremtidsutsikter	29
6 Årsregnskap	30

1 Leders beretning

Bruken av standarder og behovet for standardisering øker både innenfor tradisjonelle bruksområder og på nye områder som følge av både den teknologiske utviklingen og globalisering av verdenshandelen. Dette stiller krav til omstilling og kompetanseutvikling. Disse utfordringene er adressert i den nye strategien for konsernet (Standard Norge, Standard Online og Standard Digital) som gjelder fra 2019. Strategien er drevet av et sterkt ønske om å levere økt verdi til kundene. Konsernet skal være en totalleverandør for nåværende og fremtidige behov innen standardisering gjennom å levere flere og bedre varer og tjenester til mangfoldet i norsk samfunns- og næringsliv. Konsernet er i forkant av utviklingen på digitalisering og kompetanse, og de tre virksomhetene engasjerer og jobber sammen på smarte måter som sørger for å skape økt kunde verdi.

Strategi

For iverksettelse av konsernstrategien er det utviklet en rekke handlingsplaner innenfor ulike tiltaksområder. Det er blant annet utarbeidet en produkt- og tjenestestrategi. Hensikten er å istandsette konsernet til å nå sine ambisjoner om å være en totalleverandør innen standardisering som leverer økt kunde verdi for alle våre interessenter. Det er også utviklet en ny visuell profil for konsernet som skal underbygge den nye konsernstrategien. Profilen vil bli tatt i bruk i løpet av første kvartal 2020. Ambisjonene i konsernstrategien innebærer en betydelig vekst i antall ansatte. Det er derfor behov for flere arbeidsplasser og bedre møtefasiliteter. Ombygging av nåværende lokaler eventuelt flytting til andre lokaler i området er vurdert. Endelig beslutning vil bli tatt i februar 2020.

Internasjonalt

Standard Norges adm. direktør er medlem av CENs styre og i 2019 ble han også ble valgt som en av CENs tre visepresidenter, CENs Vice president Finance. Rollen innebærer en sterkere involvering i europeisk standardisering på høyeste strategiske nivå. I ISO er vi valgt som medlem i ISOs tekniske styre.

Den europeiske standardiseringsmodellen er blitt utfordret de siste årene. En rettsavgjørelse fra EU domstolen gjør at det stilles spørsmål ved standardenes legale status. Dette har blant annet medført at ferdigstillingen av harmoniserte standarder ikke går som forutsatt.

Europeisk og norsk næringsliv er bekymret for utviklingen innenfor europeisk standardisering. De ønsker ikke en utvikling der standarder blir mer som en del av regelverket.

Standard Norge har ansvaret for 13/11 tekniske komiteer, 26/30 arbeidsgrupper og 3/0 workshop agreements i henholdsvis CEN/ISO. Dette er omtrent på samme nivå som tidligere år.

Digitalisering

For å understreke viktigheten av digitalisering for utvikling, salg og bruk av standarder er det utviklet en digitaliseringsstrategi som gir retningen for digitalisering av varer, tjenester og systemer. Digitaliseringsstrategien inngår i den nye konsernstrategien. Standard Norge har igangsatt flere viktige utviklingsprosjekter for å i større grad automatisere produksjon og håndtering av standarder, og samtidig kunne møte forventningene i markedet om å bruke standarder mer integrert i forretningsprosessene. Konsernet er derfor blant de ledende standardiseringsorganisasjoner i verden innenfor dette området. Standard Norge arbeider aktivt i grupper i CEN og ISO og med andre standardiseringsorganisasjoner om felles digitale systemer og løsninger. Den digitale satsingen er viktig, og den tilegnede kunnskapen og kompetansen brukes til å være i forkant av utviklingen.

Mangfold

Standard Norge har i 2019 underskrevet en FN-deklarasjon om kjønnsbalanse i standarder

og standardisering. Likestilling mellom kjønnene er et av bærekraftsmålene og ved å hensynta kjønn i standardutviklingsprosessen gjennom å adressere kvinners og jenters spesifikke behov sikrer vi at standarder ivaretar nåværende og framtidige utfordringer, og er relevante for alle. Det er etablert en handlingsplan for arbeidet for å sikre at ulike tiltak gjennomføres.

En annen viktig satsing har vært arbeidet med å engasjere flere unge mennesker i standarder og standardisering. På nettsidene våre ser vi at den største andelen besøkende er i aldersgruppen 25 til 34 år (nesten 30 %). Vi har inngått et samarbeid med Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner som blant annet har resultert i den første ungdomsrepresentanten i standardiseringskomiteen for sirkulær økonomi.

Produksjon av standarder

Standard Norge publiserte 1309 norske standarder i 2019. Av disse utgjorde 1,4 % rene nasjonale standarder. Det ble utgitt åtte reviderte NORSOK-standarder i 2019.

Salgsutvikling

Salget av standarder har økt også i 2019. Økningen er først og fremst innenfor abonnement på standarder på web (digitale abonnementer). Det har også vært en økning i inntektene fra kursvirksomhet/rådgiving, og denne er mest knyttet til rådgivingstjenesten innenfor standarder for ledelsessystemer som ble startet opp som en «pilot» i 2019.

Arrangementer

Arrangementene bidrar til større synlighet og styrket posisjon for Standard Norge ved at vi knytter til oss nye kunder og interessenter av ulike slag. Vi rekrutterer blant annet nye komitemedlemmer, får nye abonnenter til nyhetsbrev, får flere besøkende til nettsidene våre og flere følgere og større engasjement i sosiale medier.

Oslo, 2. mars 2020

Adm. direktør
Standard Norge

2 Introduksjon til virksomheten og hovedtall

2.1 Om Standard Norge

Standard Norge er en uavhengig medlemsorganisasjon som utarbeider og publiserer standarder til bruk på de fleste områder i samfunnet. Standard Norge er en totalleverandør av nåværende og framtidige behov innenfor standardisering. Virksomheten skal bidra til økt verdiskapning og et tryggere, enklere og mer bærekraftig samfunns- og næringsliv. Standard Norge finansierer virksomheten gjennom royalty fra salg av standarder, statstilskudd fra Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) og prosjektinntekter fra offentlige og private virksomheter.

Standard Norge er notifisert som nasjonal standardiseringsorganisasjon av NFD i henhold til forordning om standardisering. Standard Norge eier 80 % av aksjene i datterselskapet Standard Online AS, som markedsfører og selger standarder og andre publikasjoner. I tillegg eier Standard Norge 81,5 % av aksjene i Standards Digital AS som utvikler digitale tjenester for standardiseringen.

Standard Norge visjon er «*Vi realiserer visjoner*», og i inneværende strategiperiode har vi 21 mål innenfor følgende områder:

Kunde, marked og interessenter

- 1 Tydelig posisjon som totalleverandør
- 2 Produkter som bidrar til verdiskapning og et tryggere og enklere samfunns- og næringsliv
- 3 Tilrettelegger for mer effektiv og målrettet bruk av standarder
- 4 Tilrettelegger for økt deltakelse i nasjonal og internasjonal standardisering
- 5 Internasjonalt engasjement rettet mot de områder

Interne prosesser

- 1 Virksomhetsstyring muliggjør riktig prioritering av ressursinnsats og oppfølging av framdrift
- 2 Prosesser for å sammen identifisere og utvikle nye produkter og tjenester
- 3 Fleksible og effektive produksjonsprosesser tilpasset markedets behov
- 4 Felles funksjoner, prosesser og effektive IT-systemer som gir synergier for konsernet og utnytter fordelene med digitalisering
- 5 Arbeider med kontinuerlig forbedring gjennom våre ledelsessystemer

Ressurser

- 1 Felleskultur bygget på våre verdier
- 2 Felles konsernstruktur og felles forståelse av samhandlingen
- 3 God forståelse av egen rolle og ansvar og hvordan dette henger sammen med resten av konsernet
- 4 Rollene i konsernet er dekket med riktig kompetanse for å realisere strategien
- 5 Utnytter kompetanse på tvers av avdelinger og selskaper
- 6 Forståelse for kompetansebehov og evne til å utvikle og tiltrekke oss denne
- 7 Utvikler og tiltrekker oss nødvendig kompetanse gjennom bruk av vårt internasjonale engasjement

Økonomi

- 1 tilstrekkelig økonomisk overskudd og likviditet som sikrer drift og løpende utvikling
- 2 Vekst i alle produkt- og tjenestekområder som gir doblet omsetning innen 2024
- 3 God soliditet og tilgang til finansielle ressurser for å realisere ønskede investeringer
- 4 Rapporteringssystemer og rutiner som sikrer økonomisk kontroll og god styringsevne

2.2 Oppgaver

Vår hovedoppgave er å utarbeide og tilgjengeliggjøre standarder for det norske markedet. Utarbeidelse av standarder skjer både nasjonalt og i de internasjonale standardiseringsorganisasjonene CEN (europeisk) og ISO (globalt), der Standard Norge er det norske medlemmet.

Standarder utarbeides etter behov i samfunnet. Målgruppen er næringsliv, myndigheter, forbrukere, arbeidstakere, forskning/utdanning og ulike interesseorganisasjoner. Vi deltar aktivt i de delene av det internasjonale arbeidet som norske interessenter prioriterer og engasjerer seg i. Standard Norges aktive engasjement i styrende organer i CEN og ISO sikrer norsk innflytelse på utviklingen av disse organisasjonene og at standarder utvikles overensstemmelse med nasjonale behov.

Standardisering innebærer utarbeiding av krav og spesifikasjoner for varer, tjenester og prosesser. Bruk av standarder bidrar til mer effektiv og bærekraftig utnyttelse av samfunnets ressurser. Standarder reduserer handelshindringer og sikrer at varer og tjenester har tilsiktet kvalitet og egenskaper i samsvar med krav fra marked og myndigheter.

Standard Norge tilfredsstiller kravene som er gitt i forordningen om standardisering, Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 1025/2012. Dette sikrer åpenhet og tilgjengelighet rundt standardiseringsprosessene og at de gjennomføres i henhold til anerkjente prosedyrer som sikrer deltakelse og involvering fra alle interessenter. Standard Norges verdikjede kan skjematisk framstilles gjennom figur 1:

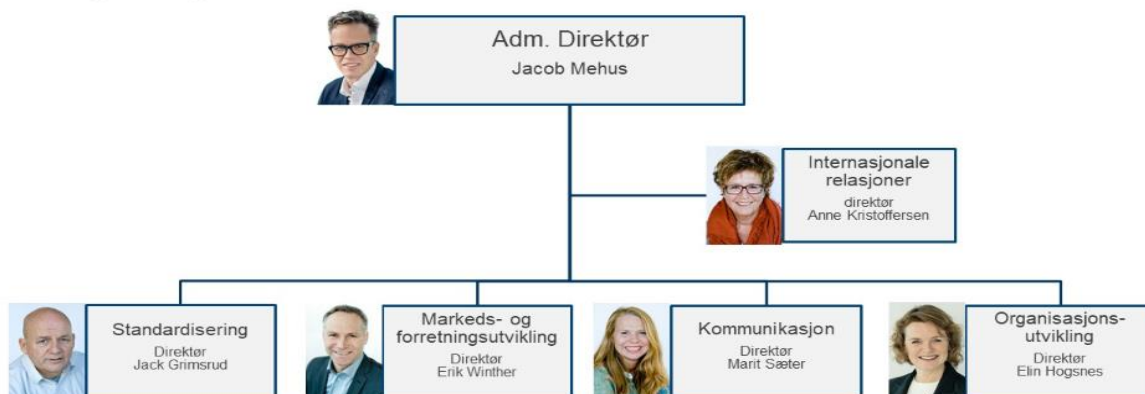

Figur 1: Standard Norges verdikjede

2.3 Organisering

Standard Norge og datterselskaper er lokalisert på Lilleaker i Oslo. Standard Norge har 69 ansatte. Kvinner utgjør 52 % av de fast ansatte. Figur 2 viser organisasjonskartet med de ulike avdelingene og hvem som utgjør ledergruppen i Standard Norge.

Organisasjonskart (per februar 2020)

Figur 2: Organisasjonskart

2.4 Hovedtall

Punkt 3 i rapporten gjengir omfanget av standardiseringsaktiviteten i 2019. I tabell 1 er det angitt noen nøkkeltall fra årsregnskapet de tre siste årene.

Nøkkeltall fra årsregnskapet	2017	2018	2019
Sum driftsinntekter	138 996 730	141 095 832	143 140 139
	5 886 980	4 171 383	-2 034 832
Antall ansatte	69	67	69

Tabell 1: Utvalgte nøkkeltall for virksomheten

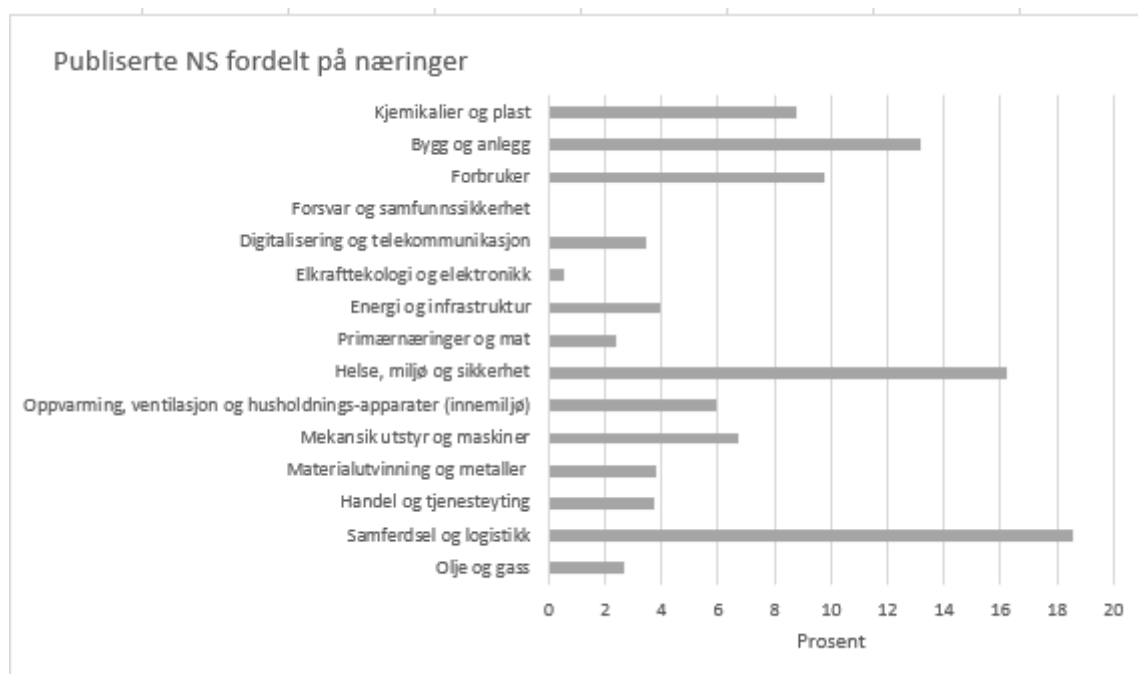
3 Årets aktiviteter og resultater

3.1. Standard Norges arbeid skal føre til en god infrastruktur for standardiseringsarbeidet

3.1.1 Antall standarder som er utviklet gjennom Standard Norge, samlet og fordelt per fagområder

Produksjonen av norske standarder har i 2019 vært høyere enn i 2018 (henholdsvis 1309 standarder og 1032 standarder). Utviklingen av nasjonale standarder har gått noe ned (18 standarder i 2019 mot 23 standarder i 2018). Dette må ses i sammenheng med en vesentlig omlegging av NS 3420-standardene (beskrivelsestekster for bygg- og anlegg) til XML. Antall tilbaketrunkne standarder økte fra 794 til 1076. Det ble utgitt åtte reviderte NORSOK-standarder i 2019.

Fordelingen av den totale standardproduksjonen per næringsområde er som vist i figur 3.

Figur 3: Utgitte standarder i 2019 fordelt på næringsområde

Inndelingen i næringsområder er i overensstemmelse med den internasjonale klassifiseringen av standarder (ICS). Det høye antallet standarder på området «samferdsel

og logistikk» har sin bakgrunn i den høye produksjonen i CEN av standarder innenfor luft- og romfart.

3.1.2 Norske aktørers opplevelse av SNs bidrag inn i standardiseringsarbeidet

I komitedeltakerundersøkelsen som Standard Norge gjennomfører årlig blant komitedeltakerne stilles det følgende spørsmål:

- Jeg er godt fornøyd med resultatet av arbeidet i komiteen/ekspertgruppen sett i forhold til min egen ressursinnsats
- Jeg er godt fornøyd med Standard Norges synliggjøring av komiteens/ekspertgruppens arbeid

På en skala fra 1 til 6 hvor 6 er best, har karakteren ligget jevnt rundt 4,5 i flere år. Standard Norge vurderer dette resultatet som tilfredsstillende.

Standard Norge vurderer om vi i framtidige komitedeltakerundersøkelser skal utfordre våre deltakere til å gi oss ytterligere tilbakemeldinger på deres opplevelse av innsatsen vår i standardiseringsarbeidet nasjonalt og internasjonalt.

3.1.3 Norske aktørers egeninnsats i utarbeidelsen av standarder

Omfanget av norsk deltakelse i internasjonalt standardiseringsarbeid og i norske speilkomiteer er angitt i 3.2.1. Innsatsen fra den enkelte aktør varierer sterkt avhengig av arbeidsomfanget i den enkelte standardiseringskomité eller standardiseringsprosjekt, hvorvidt aktøren deltar både nasjonalt og internasjonalt og om aktøren har lederverv i komiteer eller arbeidsgrupper.

Vi har gjort et estimat over aktørenes egeninnsats i standardiseringsarbeidet basert på gjennomsnittlig ressursbruk i et antall relevante komiteer. Utgangspunktet er timebruken da dette er det mest kostnadskrevenende elementet i aktørenes egeninnsats.

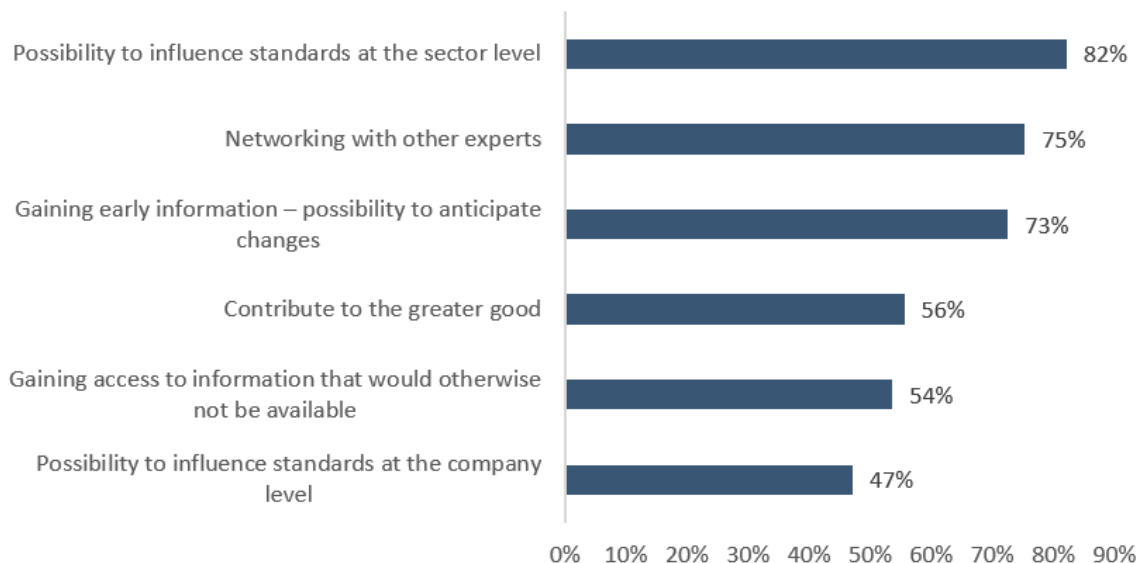
Aktørenes egeninnsats i 2019 er anslått til 320 millioner kroner. I dette ligger et forsiktig anslag på 200 000 timers innsats fra aktørene i arbeidet. Til sammenligning kan nevnes at Standard Norges prosjektlederers innsats i standardiseringsarbeidet utgjorde i 2019 80 000 timer til en kostnad av 127 millioner kroner. Egeninnsatsen fra aktørene utgjør dermed et betydelig bidrag i utviklingen av standarder.

3.2 Standard Norge skal føre til at internasjonale standarder i størst mulig grad er utviklet i samsvar med norske interesser

3.2.1 Vurdering av norske aktørers gjennomslag i internasjonale standardiseringsprosjekter

De viktigste grunnene til at virksomheter deltar i standardiseringsarbeid framkommer i en nordisk markedsstudie fra 2018 om standarders påvirkning på økonomien i de nordiske økonomiene. Figur 4 viser tilbakemeldingene.

Figuren er basert på svarene fra respondenter som representerer virksomheter som deltar i standardiseringsarbeid på nasjonalt, europeisk eller globalt nivå. De viktigste årsakene til at de deltar i standardiseringsarbeidet er virksomhetenes side muligheten til å påvirke standardene på sektornivå, etablere nettverk med andre eksperter og få tidlig varsling om endringer.

Figur 4: De viktigste årsakene til deltakelse i standardiseringsarbeid

For å underbygge resultatene fra den nordiske markedsundersøkelsen har vi trukket fram tre eksempler virksomheters og sektors strategi for bruk av standarder i relasjon til internasjonal markedsadgang. Disse er

- Internasjonalisering av NORSOK-standarder
- Europeisk standard for sporbarhet av sjømat (merking av fiskekasser)
- Hexagon Composites utvikling av internasjonale standarder for komposittsylindere

Internasjonalisering av NORSOK-standarder

NORSOK-standarder ble utviklet for å begrense selskapsspesifikke krav på områder der ISO standarder ikke var dekkende. I årenes løp har NORSOK-standardene blitt tilbudt ISO/IEC på områder der ISO/IEC ikke har hatt egne standarder og der markedet ønsket tilgang til NORSOK-standarder. Gjennom tiden har dialogen utviklet seg til et godt samarbeid der det arbeides målrettet om å «ISO-fisere» en del av NORSOK-standardene. Samarbeidet materialiserer seg i at ISO/IEC får tilgang til kompetansen og arbeidet som norske ressurser har ledet i å utarbeide NORSOK-standarder. Standardiseringsområder som ISO/IEC får tilgang på gjennom dette samarbeidet er blant annet innen regularitet og kostkoding, miljøovervåkning på rapportering/begrensning av utslipp fra produserende enheter, ventilasjon av bemannede installasjoner, materialvalg og sammenstilling under konstruksjon, innsamling av data om meteorologiske og oseaniske data og marine grunnforhold, marine operasjoner, design av spesialflenser og regulering/kontroll av produksjonsprosessen.

Gjennom Standard Norge er Norge på denne måten med på å spre kunnskap og kompetanse til andre land slik at sikkerhet økes og samfunns- og næringsmessige gevinster kan realiseres.

Merking av fiskekasser

Med utgangspunkt i en norsk standard, NS 9405 er det nå utviklet en europeisk standard for sporbarhet på distribusjonseenheter og paller for fisk og sjømatprodukter. NS-EN 17099 *Information technology - Fishery and aquaculture products - Requirements for labelling of distribution units and pallets in the trade of fishery and aquaculture products*. Standard Norge har ledet arbeidet og den forventes ferdigstilt som europeisk standard tidlig i 2020. Prosjektet er presentert for EU-kommisjonen med hovedvekt på at sporbarhet og standardens innhold kan supplere flere EU-direktiv. Denne standarden bidrar med viktig informasjon som skal være på etikettene på distribusjonseenhetene både for villfanget fisk og oppdrettsfisk. På de

nye etikettene vil det fremover gis standardisert informasjon om fiskens opprinnelse, fangststed, fiskeredskap, båtens navn eller oppdrettsanlegg, produktets navn, fangst dato og best før dato.

Arbeidet ble initiert etter ønske fra aktører i næringen, fordi de mente at en europeisk standard basert på NS 9405, vil øke norske leverandørers konkurransekraft, sikre mer effektiv logistikk til Europa og samtidig redusere deres kostnader. Norge er nå ledende på hvilken informasjon og dokumentasjon som skal følge sjømatprodukter. Når standarden nå tas i bruk av næringen vil dette arbeidet både bidra til å løfte trygghet og kvalitet på norsk sjømat og til bedre sporing i produksjon og mellom produksjonsleddene og således styrke en bærekraftig utvikling.

Hydrogenteknologi

Den norske komiteen SN/K 182 Hydrogenteknologi følger arbeidet som gjøres internasjonalt innenfor hydrogen. Arbeidet konsentrerer seg om tekniske løsninger for hydrogen, terminologi for hydrogenindustrien, opprinnelsesgaranti, grønne sertifikater, samt sikkerhet ved bruk av hydrogenkjøretøy i tunneler og parkeringskjellere. Flere norske eksperter deltar i det internasjonale standardiseringsarbeidet. I 2019 ble det lansert tre nye standarder på området. I november kom standarden for pumpestasjoner som spesifiserer krav til slangene og hvordan slangene skal monteres, samt en standard for hydrogen kvalitet.

Hexagon Composites AS i Ålesund designer, utvikler og produserer komposittsylindere, for blant annet hydrogengass, for det internasjonale markedet. Selskapet er globalt ledende innenfor utvikling og produksjon av energiteknologi for gasslagring, distribusjon, drivstoffsystemer og drivlinjer og er meget aktive i utviklingen av internasjonale standarder innen hydrogen. Selskapet lever stort sett på eksport og har oppnådd suksess basert på produksjon av internasjonalt standardiserte produkter som er eksportvennlige til alle deler av verden. Selskapet er overbevist om at deres deltagelse i standardiseringen har vært nøkkelen til hvorfor de har lyktes.

3.2.2 Antall deltakere i internasjonale standardiseringsprosjekter og antall speilkomiteer fordelt per fagområder

Norsk deltagelse i internasjonale standardiseringskomiteer har hatt en liten økning de siste årene. Deltakelse var ved årsskiftet:

- CEN: 657 deltakere fordelt 539 menn og 118 kvinner
- ISO: 631 deltakere fordelt på 524 menn og 107 kvinner

Kjønnsbalansen i standardiseringen har fått stor oppmerksomhet det siste året. Det er utarbeidet handlingsplaner med ulike tiltak for ivaretagelse av kjønnsbalanse i standardiseringsarbeidet og i standardene.

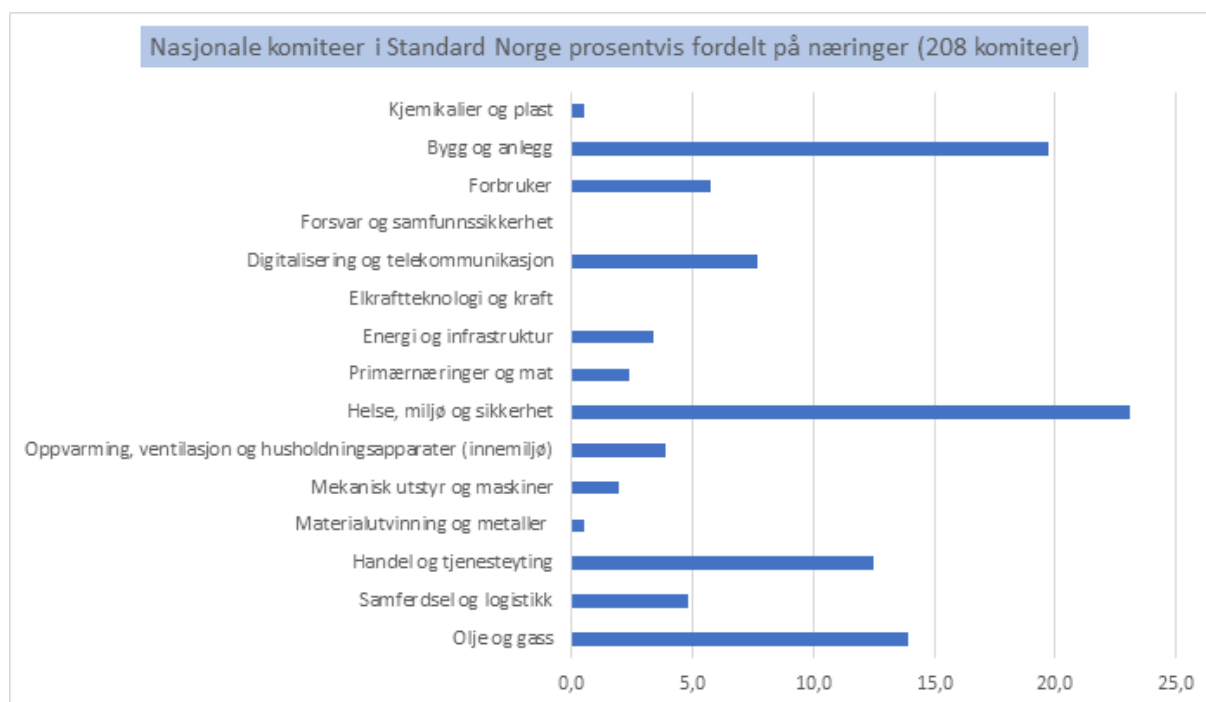
Ved årsskiftet hadde Standard Norge 208 aktive standardiseringskomiteer, SN/Ker. Gjennom disse standardiseringskomiteene følger vi opp og deltar aktivt i

- 246 tekniske komiteer i CEN (66 %)
- 331 tekniske komiteer i ISO (44 %)

Et fåtall av våre standardiseringskomiteer omfatter utarbeidelse og oppfølging av rene nasjonale standardiseringsprosjekter.

Som nevnt ovenfor er det aktiv norsk interesse i 66 % av de tekniske komiteene i CEN. I kraft av vårt medlemskap i CEN er vi imidlertid forpliktet til å følge opp alt standardiseringsarbeid gjennom høringer, avstemninger og fastsettelse av standardene. Dette innebærer at vi i realiteten følger opp arbeidet i alle de 375 tekniske komiteene i CEN. I ISO deltar vi aktivt i komiteer der det er et behov i markedet, det vil si 331 tekniske komiteer som angitt ovenfor.

Fordeling av de 208 standardiseringskomiteene på næringsområder er som vist i figur 5. Fordelingen samsvarer med produksjonen av standarder vist i figur 3 bortsett fra området samferdsel og logistikk fordi det er liten norsk aktivitet innenfor luft- og romfartsstandardisering.

Figur 5: Fordeling av Standard Norges standardiseringskomiteer per næringsområde

Det er viktig for Standard Norge at standardiseringskomiteene er balansert sammensatt av deltakere fra ulike interessentgrupperinger. I de siste årene har sammensetningen vært som vist i tabell 2.

		2019		2018		2017		2016	
		Antall		Antall		Antall		Antall	
A	Industri	157	73 %	156	77 %	166	77 %	160	79 %
A1	SMBer	209	98 %	186	92 %	200	93 %	186	92 %
B	Myndigheter	165	77 %	153	75 %	162	75 %	154	76 %
C	Forbruker	6	3 %	4	2 %	7	3 %	4	2 %
C1	Sosiale grupper	11	5 %	12	6 %	11	5 %	12	5 %
D	Arbeidstaker-organisasjoner	47	22 %	33	16 %	34	16 %	25	12 %
E	Akademia og forskning	104	49 %	94	46 %	98	46 %	100	49 %
F	Prøving, sertifisering, akkreditering								
G	NGOer	30	14 %	29	14 %	27	13 %	18	9 %
G1	Miljø NGOer	6	3 %	6	2 %	7	3 %	7	4 %

Tabell 2: Interessentfordeling i norske speilkomiteer

Gruppe F I vårt komitéregister omfatter også alle Standard Norges prosjektledere. Det er derfor ikke relevant å angi antallet.

Det er spesielt representanter for forbrukere, sosiale grupper, NGOer og miljøNGOer som er til dels sterkt underrepresentert i våre standardiseringskomiteer. De siste årene har det vært en liten økning i representasjonen fra arbeidstakerorganisasjoner, men den er fremdeles lav sammenlignet med flere av de andre interessentgruppene. Standard Norges sitt Fagråd Forbruker arbeider systematisk med å få representasjon fra forbrukere og sosiale grupper i relevante standardiseringskomiteer.

Standard Norge rapporterer årlig representasjon fra SMBer, forbrukere, sosiale grupper og miljøNGOer i våre standardiseringskomiteer til CEN. Dette er i henhold til forordning om standardisering 1025/2012. I forhold til tidligere års rapporter ligger Standard Norge på samme nivå som gjennomsnittet av alle CENs medlemmer når det gjelder representasjon fra de over nevnte interessentgruppene.

3.2.3 Redegjørelse for Standard Norges oppfølging av varsler om nye internasjonale standardiseringsprosjekter av betydning for norsk næringsliv

I 2019 ble det til sammen lagt fram 25 forslag til nye internasjonale standardiseringsprosjekter. 14 av prosjektene ble foreslått gjennom CEN og 11 gjennom ISO. Av de 25 nye prosjektene var 11 såkalte «workshop agreements». Det er en betydelig økning i antallet nye workshops i CEN i forhold til tidligere år.

Workshop agreements benyttes på områder der en ønsker å komme fram til et standarddokument på kort tid. Prosessen krever mindre grad av konsensus og dokumentet som utarbeides har begrenset levetid. Medlemmene av workshopen bestemmer innholdet i sluttdokumentet.

For hvert av de de nye standardiseringsprosjektene identifiseres mulige interessenter og disse får informasjon om forslagene i tillegg til at det blir gitt informasjon om prosjektene på våre [nettsider](#). I noen tilfeller arrangeres informasjonsmøter om forslaget. Interessentenes tilbakemelding danner grunnlag for den norske tilbakemeldingen til CEN og ISO om forslaget. Når det gjelder workshop agreements melder interessentene selv sin deltakelse direkte til arrangøren av workshopen.

Av fem ordinære standardiseringsforslag i CEN fikk fire positiv tilbakemelding fra CENs medlemmer. Dette var også i tråd med synet fra norske interessenter. Norsk aktivitetsnivå i de nye komiteene vurderes fortløpende. Av ni ordinære prosjektforslag i ISO har fire foreløpig blitt igangsatt. Det er norsk interesse i to av disse prosjektene. Tabell 3 viser i hvilke standardiseringsprosjekter det er norsk interesse.

Nye prosjekter i CEN og ISO med registrert norsk interesse i 2019	
CEN	ISO
• Microbiology in the food chain • Blockchain and ledger technologies • Sustainable and smart cities • Hyperloop systems	• Sustainable processes for wood and woodbased products • Machinery intended for use with foodstuffs

Tabell 3: Nye prosjekter i CEN og ISO med norsk interesse i 2019

Tabell 4 viser nye prosjekter fra CEN/ISO som har fått tilstrekkelig oppslutning til oppstart, men der det så langt ikke er norsk interesse.

Nye prosjekter i CEN og ISO der det ikke er registrert norsk interesse i 2019	
CEN	ISO
• Sex toys	• Audit data services • Natural and engineered stones • Laboratory design • Biotechnology – Biobanking – General requirements for biobanking

Tabell 4: Nye prosjekter i CEN og ISO der det ikke er registrert norsk interesse i 2019

Det vil si at av 11 nye forslag til standardiseringsprosjekter fra CEN/ISO var det tre som ikke fikk tilstrekkelig oppslutning fra medlemmene til oppstart.

3.3 Standard Norges arbeid skal føre til at næringslivet og offentlige myndigheter har forståelse for standarders betydning, og at relevante fagmiljøer deltar aktivt i standardiseringsarbeidet

3.3.1 Vurdering av hvordan Standard Norges informasjonsarbeid har bidratt til at relevante aktører har fått økt forståelse av standarders betydning

Vi har i 2019 utviklet en merkeplattform for virksomheten med utgangspunkt i vår nye visjon, misjon og verdier. Merkeplattformen har vært grunnlaget for utviklingen av vår nye visuelle identitet. Gjennom året har vi vært særlig opptatt av å styrke posisjonen vår på områdene bærekraft, innovasjon og digitalisering. Vi har utviklet 11 suksesshistorier med eksempler på virksomheter som har stor nytte av å bruke standarder og/eller delta i standardiseringsarbeid. Vi publiserer suksesshistoriene på nettsidene våre, i nyhetsbrev, i sosiale medier, de brukes i presentasjoner og foredrag og i pressemeldinger. Ved å lese om andre som lykkes med standardisering og standarder, er det lettere å få flere interessert. I tillegg har vi vært opptatt av å spissformulere/ forenkle budskapene våre ved å ta i bruk en bildeserie med tittelen «Tenk deg en verden uten» som også spiller på humor og som har spredd seg internasjonalt gjennom våre søsterorganisasjoner.

Nettsider

Nettsidene er viktig for kommunikasjon med kunder og interessenter og bidrar til at relevante aktører får økt forståelse av standarders betydning. Henvisninger til innhold på nettsidene våre i andre kommunikasjonskanaler som sosiale medier og nyhetsbrev bidrar til økt trafikk. Vi har jobbet med en modernisering av eksisterende nettsider og vil lansere nye nettsider i 2020. Gjennom våre månedlige digitale nyhetsbrev når vi ca. 10 000 abonnenter.

I 2019 har vi jobbet særlig med å synliggjøre sammenhengen mellom standarder, standardisering og FNs bærekraftsmål. Nye bærekraftssider ble utviklet ved årsskiftet, og på høsten gjorde vi en ekstra innsats for å øke trafikken. Dette resulterte i at vi hadde fire ganger så mange besøkende på bærekraftssidene i oktober som tidligere måneder. Den gode trafikken har vedvart gjennom året.

Vi har gjennomført en employer branding kampanje med henvisning til nettsidene våre. Dette har resultert i en økning i trafikken på jobbsiden våre på nett med 300 %. Nettkampanjen har nådd ut til 519 342 unike personer i målgruppen på tvers av plasseringene. Den har nådd ut til mange nye interessenter på kort tid, gitt god oppmerksomhet, godt besøk på nettsidene og bidratt til et bra antall kvalifiserte søkere til de utlyste stillingene våre.

Vi ser en økning i antall besøkende generelt og en økning i andelen kvinner og i den yngre aldersgruppen spesielt. Antall kunder som laster ned standarder på nettsidene våre øker også. Spesielt interessant er det at den største brukergruppen (28,6 % av de besøkende) er i alderen 24 til 34 år. Det lover godt for framtiden og vår strategiske satsing mot yngre målgrupper.

Nettstatistikk fra 2019:

- Antall besøk på nettsidene: 1 626 470
- Unike besøkende på nettsiden: 719 403
- Gjennomsnittlig tid brukt på nettsidene: ca. 8 min
- Antall sider per besøk: 4
- Kjønn: Menn: 65 % og Kvinner: 35 %

Sosiale medier

I sosiale medier oppnår vi økt kunnskap om standarder og standardisering i samfunnet, økt interesse for komitéarbeid og Standard Norge som arbeidsgiver. Våre målinger viser at sosiale medier spiller en viktig rolle for å få deltakere til våre frokostmøter og øvrige arrangementer. Vi har i 2019 økt antall følgere i sosiale medier med 11 %, hvorav økningen er størst på LinkedIn med 18 %.

Media

Vi hadde 380 medieoppslag i 2019 med god PR-score. Vi nådde potensielt 10 millioner lesere/lyttere/seere med sakene våre. I tillegg til dette har vi publiseringsavtaler med Byggeindustrien og HMS-magasinet der vi skriver fagartikler månedlig. Mediesatsingen har vært konsentrert om bærekraft, innovasjon og digitalisering.

Arrangementer

Arrangementene våre bidrar til større synlighet og styrket posisjon ved at vi rekrutterer nye komitémedlemmer, får nye abonnenter til nyhetsbrev, får flere besøkende til nettsidene våre og flere følgere og større engasjement i sosiale medier. Vi gjennomførte 26 arrangementer i fjor. Vi hadde også flere arrangementer på Arendalsuka, en rekke studentarrangementer og gjennomførte Miljøledelseskongressen med ulike samarbeidspartnere.

Standard Morgen

Vi arrangerte 12 Standard Morgen i 2019 med til sammen 730 påmeldte. Det har aldri vært så mange påmeldte til våre arrangementer. De tre mest besøkte frokostmøtene var:

- BIM – vi digitaliserer byggenæringen (samarbeid med Direktoratet for byggkvalitet)
- Kan standarder bedre samfunnssikkerhet og beredskap - har vi noe å lære av andre? (samarbeid med Bergen næringsråd)
- Revidert Norsk Standard for lydklasser

På frokostmøtene var andelen nye kunder og interessenter 71 %. Vi måler tilfredshetsgraden på alle frokostmøtene og scoren for 2019 var 5,1 i gjennomsnitt (på en tilfredshetsgrad fra 1 til 6 der 6 er best).

Miljøledelseskongressen 2019

Arrangementet er et samarbeid med Virke, Stiftelsen Miljøfyrtårn, LO, Oslo kommune og Simpli. Vi hadde ny deltakerrekord med ca. 500 påmeldte og en egen parallellsesjon om ISO-standarder og bærekraft. I tillegg var det stor aktivitet på vår egen stand der vi informerte om viktige bærekraftsstandards. Miljøledelseskongressen er en meget god arena for å få fram verdien av standarder i utviklingen av det bærekraftige samfunn for et bredt publikum.

Arendalsuka

Deltakelsen har stor verdi knyttet til omdømme- og relasjonsbygging, rekruttering av nye komitémedlemmer og langsiktig samarbeid med viktige aktører. Tekna med sine 79 000 medlemmer, er blitt en stadig viktigere ambassadør for Standard Norge, ikke minst etter at vi de siste årene har jobbet tett sammen om Arendalsuka. Vi gjennomførte tre større arrangementer; Mangfoldsledelse, Smarte samfunn og sirkulærøkonomi som alle var meget godt besøkt. Vi var aktive i nyhetsbrev, på nett og i sosiale medier på forhånd og hadde flere saker trykk/ publisert i media på forhånd. Bedrifter, myndigheter, forskere og politikere deltok

i våre program og debatter. I tillegg til faglige arrangementer hadde vi en vellykket sosial sammenkomst.

Standardiseringskurs

I 2019 ble det arrangert 4 standardiseringskurs. Evalueringen viser en rekordhøy tilfredshetsgrad på 5,6 på en skala fra 1 til 6 der 6 er best. Nytt av året er at vi har gjennomført «crashkurs» for mindre grupper (eks. en ekspertgruppe for petroleumsstandardisering, Forbrukerrådet og NFD). Det deltok 101 personer på våre ordinære standardiseringskurs, hvorav 47 % er nye kunder/interessenter.

Særlig satsing mot studenter og ungdommer

Unge og ungdom er en viktig målgruppe. De er framtidens beslutningstakere, ansatte, komitédeltakere og brukere av standarder. I fjor deltok vi på seks studentarrangementer og snakket med nærmere 500 studenter. Vi opplevde stor interesse for standarder og standardisering og hadde mange gode samtaler som bl.a. har resultert i søknader om sommerjobb og masteroppgaver. Studentene er viktige ambassadører for oss i egne nettverk.

Standard Norge er medlem av Næringslivsringen ved NTNU som er et samarbeidsforum mellom byggenæringen og Studieprogram bygg- og miljøteknikk, Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi (IVT) ved NTNU. Medlemskapet bidrar til økt forståelse for standarders betydning blant studenter og ansatte ved NTNU.

Standard Norge inngikk et samarbeid med LNU (Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner) i 2019. Vi ønsker at unge mennesker skal få være med å påvirke innholdet i nye standarder som utvikles. Den første ungdomsrepresentanten ble rekruttert i fjor høst for å jobbe med nasjonal og internasjonal standardisering knyttet til sirkulær økonomi.

3.3.2 Vurdering av samarbeid med andre offentlige myndigheter

Standard Norge samarbeider med et bredt sett av myndigheter. Disse engasjerer seg ulikt i standardiseringen, både i form av menneskelige og finansielle ressurser, og hvordan de nyttiggjør seg bruk av standard i regelverksutforming. Vi har gitt et innblikk i relasjonen til de viktigste samarbeidspartnerne. En oversikt over tilskuddene fra offentlige myndigheter er gitt i punkt 6.

Direktoratet for byggkvalitet (DiBK)

Det er inngått samarbeidsavtale med DiBK og de deltar og leder sektorstyret Bygg, anlegg og eiendom (BAE). Vi mottar finansiell støtte og ressursmessige deltakelse i en rekke standardiseringsprosjekter. Samarbeidet er meget godt. DiBK uttrykker at det har stort økonomisk utbytte av samarbeidet fordi dette sparer dem for ressurser til detaljert utforming av regelverk. DiBK har utstrakt bruk av henvisninger fra regelverk til standarder. Dette gjør det mulig for dem å ha en godt regulert sektor med forholdsvis lav ressursbruk. DiBK fokuserer på områdene

- Arbeid med byggevaredirektivet og gjensidig utveksling av informasjon knyttet til byggevaredirektivet
- Digital byggeprosess
- Brann, konstruksjonsteknikk, akustikk, energi, miljø og universell utforming.

Olje- og Energidepartementet (OED)

OED bidrar med finansiell støtte til revisjon av NORSOK-standarder og konvertering av disse til internasjonale standarder. Sektoren er sterkt opptatt av transformasjon av standardene til digital maskinlesbarhet. OED er meget lydhør overfor sektorens krav på dette og bidrar og her finansielt.

Petroleumstilsynet (ptil)

Petroleumstilsynet deltar aktivt i sektorstyret Petroleum og i en rekke standardiseringsprosjekter de anser som relevante. Ptil er en pådriver for et funksjonsbasert regelverk og en god samarbeidspartner for Standard Norge i bruk av standarder i regelverksutforming.

Statens Vegvesen – Vegdirektoratet (SVV)

Samarbeidet dekker sektoren bygg, anlegg og eiendom og samferdsel. Det er inngått samarbeidsavtale og de deltar i sektorstyret BAE. SVV deltar med ressurser i standardiseringen som et aktivt verktøy i kompetansebygging i egen virksomhet. Samarbeidet er godt med gode, strategiske diskusjoner for å trekke nytte av felles utviklingsområder.

Miljødirektoratet (MD)

Samarbeidsavtalen fra 2018 er grunnlaget for samarbeidet. MD yter finansiell støtte til og deltar i standardiseringsaktiviteter knyttet til miljødata, miljø- og energiledelse, avfall, petroleumsindustri, bygg og anlegg, offentlige anskaffelser, drivstoff og sirkulær økonomi. Miljøområdet er meget stort og i sterk vekst, uten at disse ekspansjonene gjenspeiles i progresjonen i deltakelse eller finansiell støtte.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)

DSB har etablert en egen strategi for standardisering. Dette skaper et solid fundament for standardiseringens betydning i DSB. De deltar og bidrar med finansiering til eksempelvis utvikling av en ISO-standard for sikkerhet i store arrangement. Samarbeidet har ellers fokus på utvikling av standarder innen samfunnssikkerhet, brann og nødnett. Finansiell støtte gis til prosjekter innen samfunnssikkerhet og risiko, samt utredning av behovsanalyse innen standardisering.

Helsedirektoratet (HD) og Direktoratet for e-Helse (eHelse)

HD deltar i og leder Sektorstyre Helse og omsorg. Samarbeidsavtalen er en overordnet samarbeidsavtale og finansiering av standardiseringsarbeidet inngår ikke i denne. Det er utfordrende for HD å få resten av helsesektoren til å slutte opp om standardiseringsarbeidet i Standard Norge, men det er gode intensjoner om dette. eHelse utarbeider egne standarder på området, samtidig som de deltar i standardisering i regi av Standard Norge.

Fiskeridirektoratet

Direktoratet har frem til og med 2019 finansiert og deltatt i utvikling av sentrale standarder koblet til regelverk for akvakultur. Det er klare signaler om at finansieringen vil falle bort for 2020, hvilket er meget uheldig fordi sektoren ser til direktoratet som en ledestjerne innen standardisering. Vi har ingen forventning om at Fiskeridirektoratet skal fullfinansiere standardiseringsaktivitetene innenfor dette området, men vi frykter at resten av fiskerisektoren vil falle fra når de ser at direktoratet ikke fyller det som markedet oppfatter som deres samfunnsoppdrag.

3.4 Eksempler på norske og internasjonale standardiseringsprosjekter av betydning for norsk næringsliv

Vi har trukket ut noen av de områder der standardisering bidrar til verdiskaping og innovasjon i tillegg til samfunnsnytte. Eksemplene inneholder en kort innledning, etterfulgt av en beskrivelse av leveransene og gevinstene som etterstrebes levert. Det er trukket fram følgende områder:

- Bygg anlegg og eiendom
- IKT
- Fisk og havbruk
- Helse og omsorg
- Miljødataprogrammet

3.4.1 Bygg, Anlegg og Eiendom

3.4.1.1 Digital byggeprosess (BIM)

BIM er digitale 3D-modeller av bygninger og andre byggverk med arealer, bygningsdeler, installasjoner og utstyr. BIM er en viktig del av digitalisering av bygningsinformasjon og gjør det blant annet mulig å visualisere, planlegge, kalkulere og koordinere byggverk. Primært ligger gevinstene i samarbeid og koordinering i prosjekterings- og byggefasen for byggverk. Men det er også et stort potensial for å hente ut gevinster i forvaltning, drift og vedlikehold av bygget over hele dets levetid. Standardisering er en forutsetning for god bruk av BIM.

Nasjonale og internasjonale leveranser

BAE-sektoren er bredt representert i komiteen SN/K 380 *BIM-objekter for byggverk*. Det er stort engasjement for arbeidet i komiteen som skal revidere NS 8360 *BIM-objekter Navngivning, typekoding og egenskaper for BIM-objekter og objekt-biblioteker for byggverk*. Standarden er viktig for å kunne understøtte automatisk gjenkjenning av informasjon om objekttyper og objekt-forekomster mellom ulike IFC-kompatible programmer, og bidrar på den måten til å gi økt effektivitet og kvalitet ved bruk av bygningsinformasjonsmodeller. Dette vil gi enklere tilgang til informasjon, redusere antall feilkilder, øke gjenbruk av data og redusere dobbeltarbeid. Det nasjonale arbeidet er i tråd med internasjonalt arbeid på området.

ISO/TC 59 *Buildings and civil engineering works* er en stadig viktigere arena for deler av BIM-arbeidet. Standard Norge leder det internasjonale arbeidet i SC 13 *Organization of information about construction works*. I CEN leder vi CEN/TC 442 *Building information modelling*. I arbeidet er vi opptatt av at gjeldende ISO-standarder på området gjøres til europeiske standarder. Dette er viktig for å unngå at det utvikles motstridende standarder i Europa.

Gevinster

De norske deltakerne er sterke pådrivere i arbeidet. Dette sikrer norsk byggenæring kunnskap og kompetanse, mulighet til å påvirke utviklingen og å være i front når det gjelder å effektivisere arbeidet i bygg- og anleggssektoren. Arbeidet bidrar til utvikling og bruk av BIM standarder i byggenæringen, bedre kommunikasjon av informasjon på tvers av bransjen og til å effektivisere byggeprosessene. Standardene vil hjelpe bransjen i en mer bærekraftig retning, da en sømløs samhandling sikrer at beslutninger som påvirker blant annet bærekraft kan tas tidligere.

3.4.1.2 Konstruksjonsteknikk

Konstruksjonsteknikk ivaretar sikkerhet, bestandighet og økonomi for lastbærende konstruksjoner i alle typer byggverk. Standardene har en unik status som grunnlag for prosjektering og utførelse av lastbærende konstruksjoner i byggverk i Norge. De nasjonale standardene etter hvert har blitt faset ut og erstattet av felleseuropeiske standarder, Eurokoder. Eurokodene er en forutsetning for dokumentasjon av en rekke produkter etter byggevarereditivitet. Det er tradisjon i Norge for at byggeteknisk forskrift kun gir overordnede funksjonskrav og deretter viser til at kravene kan oppfylles ved prosjektering av konstruksjoner etter Norsk Standard.

Leveranser

Eurokodene er under revisjon. Arbeidet inkluderer utvikling av alle de eksisterende 59 Eurokode- standardene samt utarbeidelse av nye Eurokoder for nye områder, bl.a. bærende glass, duk-konstruksjoner og fiberarmerte kompositter. Utviklingen av Eurokodene er gitt i et mandat fra EU-kommisjonen. Eurokodene tas i økende grad i bruk også i Asia, Afrika og land i andre deler av verden.

CEN/TC 250 har det overordnede ansvaret for Eurokodene. Norske eksperter tar meget aktivt del i arbeidet i TC -en, ulike underkomiteene (SC-er) og arbeidsgrupper (WG-er), på faglig plan, i diverse ledelsesfunksjoner og som sekretariat for flere komiteer. Det er etablert

en rekke nasjonale komiteer som ivaretar de nasjonale interessene inn mot det europeiske arbeidet. Blant sekretariatene som vi har ansvar for er SC1 0 med ansvar for pålitelighet, SC9 med ansvar for aluminiums-konstruksjoner, SC 1/WG 6 med ansvar for en ny Eurokode-del om laster fra bølger og strøm på kystnære konstruksjoner og SC 5/WG 6 som har ansvar for revisjon av Eurokode-delen for trebruer.

Standard Norge har siden 2018 hatt ansvaret for CEN/TC 104 *Concrete and related products*. Mer miljøvennlige betong med redusert CO₂-avtrykk, prosjektering av bestandighet og tilpasning av harmoniserte standarder til byggevareforordningen er temaer som komiteen har jobbet med i 2019.

Gevinster

EU mål knyttet til Eurokodene å skape et indre marked med fri flytt av varer og tjenester, samtidig som det garanteres et høyt sikkerhetsnivå i byggverk. Dette betyr grenseoverskridende handel av byggevarer, men spesielt også grenseoverskridende levering av tjenester av høyest mulig kvalitet. Dette forbedrer konkurranseevnen til sektoren og økonomien ellers. Nasjonale vedlegg tillater Norge å fastsette nasjonale bestemte parametere (verdier, klasser eller alternative metoder) som er gjeldende i hvert medlemsland.

3.4.2 IKT

IKT standardisering har i 2019 fortsatt sitt fokus på internasjonalt arbeid. Standard Norge anvendes som en verdifull lyttepost og aktiv bidragsyter for sektorens aktører. Sektoren er preget av høy hastighet, stor grad av utålmodighet på raske leveranser, og en sektor som i stor grad utvikler selskapsspesifikke retningslinjer utenfor våre standardiseringsprosesser. Det arbeides målrettet med sektoren for å få større forståelse av betydningen av internasjonal standardisering også nasjonalt. Vi har beskrevet de prioriterte områdene.

3.4.2.1 Sikkerhet og personvern

IKT-sikkerhet har vært en av de strategiske fokusområdene gjennom året og området har høy prioritet. I juni lanserte Digitaliseringsministeren digitaliseringsstrategien for offentlig sektor. Denne strategien peker mot standarder og veiledninger som hovedelementene for å lykkes med strategien. Dette er vi godt fornøyd med.

Leveranser

Viktigste leveranse gjennom året har vært lansering av en verktøykasse for cyber-sikkerhet. I pakke

1-3 har vi samlet en rekke standarder på tre nivåer som skal gjøre det enkelt for kunden å velge et sett standarder basert på sitt sikkerhetsbehov. Cyber-sikkerhetspakkene vil gjøre implementeringen av standardene for IT-sikkerhet betydelig enklere spesielt for SMBer. Vi er særlig fornøyd med at Datatilsynet går foran og anbefaler bruk av standardene. Det bør vurderes om bruk av standarden skal være krav f.eks. i offentlige anbud. Det er startet flere nye prosjekter i ISO, blant annet standard for cyber-forsikring og sertifisering mot GDPR. Vi er i dialog med flere sertifiseringsorganer for å styrke oppfølging av standarder som har sertifiseringskrav.

Gevinster

Bruk av disse standarden vil begrense cyber-riks og sammen med fremtidig nye cyber-forsikringsstandarder vil den økonomiske risikoen, for spesielt SMBer, kunne begrenses i omfang.

3.4.2.2 Smarte Samfunn

To av de mest fremtredende områdene hvor norske eksperter har deltatt i 2019 er ITS (Intelligente Transport Systemer) og GIS (Geografiske informasjonssystemer). Norge har

vært en sterk internasjonal bidragsyter i en årrekke og norske meninger blir i høy grad lyttet til og tilgodesett.

Leveranser

ITS spiller en stadig større rolle i å øke effektiviteten til offentlig og privat transport, forbedre kjøreopplevelsen og, gi et stort bidrag til trafikksikkerhet og reduksjon av energiforbruk og forurensning. For at det skal være lettere for kommunene å benytte standardene arbeides det for å få oversatt flere viktige Smart City standarder til norsk. I ISO komiteen for bærekraftige byer ble det i 2019 bl.a. lansert en standard med ca. 100 indikatorer som byene kan sammenligne seg imot. Dette gjør det enklere for byene å se "hvor smarte er vi" ved å sammenligne egen ytelse med byer som ligner en selv. Vi leder det internasjonale sekretariatet for en arbeidsgruppe på tvers av GIS og ITS. Gruppen er i ferd med å ferdigstille en analyse for geografisk informasjon og har i tillegg igangsatt to nye standardiseringsprosjekter og vurderer ytterligere 13 prosjekter som er i forberedelsesfasen. Standardene for bærekraftige utvikling i lokalsamfunn er oversatt til norsk.

Gevinster

Med ITS overvåkes og styres trafikkstrømmer, bompenger samles inn, rettidig informasjon om trafikk og veimeldinger blir gitt samt sikkerhetsrådgivende informasjon og varslinger om kollisjoner, prioritering av utrykningskjøretøy og sanntids ruteinformasjon til reisende. Alt er basert på standarder. Målet er at krav med brukerveiledning, sammen med retningslinjer og metoder innen området skal realisere store gevinster og føre til mer bærekraftige lokalsamfunn i norske byer.

3.4.2.3 Nye teknologier

Det er her nærliggende å trekke frem vårt arbeid på kunstig intelligens (KI). Norge har mange næringer og sektorer der KI kan gi store fortrinn. Forutsetningen for å oppnå disse fortrinnene er at norske eksperter deltar aktivt i internasjonalt standardiseringsarbeid for KI. Kunstig intelligens kan gi Norge helt nye verktøy for å løse samfunnsutfordringer, forbedre offentlig tjenester og bidra til økt verdiskaping i næringslivet, men teknologien innebærer også noen utfordringer, særlig knyttet til etikk og personvern.

Leveranser

Regjeringen har utarbeidet en helhetlig strategi for Kunstig Intelligens. Standard Norge har gitt innspill til strategien. Det er gjennomført et informasjonsmøte for å rekruttere medlemmer til en standardiseringskomite for KI. ISO og IEC samarbeider om standardisering innenfor IoT. Området har viktige grenseflater mot IKT-sikkerhet fordi alle komponentene i seg selv kan utgjøre en stor sikkerhetseksponering.

Gevinster

Den norske komiteen på KI er nystartet, men det er stor aktivitet og villighet til å delta. Det er viktig å ivareta - og å bygge norsk kompetanse innen et område som kommer til å være ekstremt viktig for både privat – og offentlig sektor i årene som kommer.

3.4.3 Fisk og havbruk

3.4.3.1 Flytende oppdrettsanlegg

Denne standarden regulerer hvordan merdsystemer skal være, for å være tilstrekkelig rømningssikre. Revisjon av standarden med krav til flytende oppdrettsanlegg ble startet i juni 2017 (NS 9415:2009 *Flytende oppdrettsanlegg - krav til lokalitetsundersøkelse, risikoanalyse, utforming, dimensjonering, utførelse, montering og drift*). Det er 19 virksomheter som er medlemmer i standardiseringskomiteen hvorav Fiskeridirektoratet deltar med to medlemmer ettersom arbeidet skal koordineres med Fiskeridirektoratets regelverk (NYTEK). Arbeidet har vært komplisert og omfattende da intensjonen er å kunne enes om krav også til offshore havbruk. Det er enighet i komiteen om en rekke endringer i forhold til forrige utgave blant annet i forhold til dokumentstruktur, funksjonsbaserte krav og det er hensyntatt nye forskningsresultater som har resultert i nye spesifikke krav. Eksempelvis er det satt krav til en rekke nye beregninger av bl.a. stabilitet, laster, trykk, indre bølger og

forankring for lukkede og semilukkede innhegning der det ikke er naturlig gjennomstrømning av vann.

Fiskeridirektoratet støttet prosjektet finansielt i 2019, men de har gitt beskjed om at støtten vil falle bort for 2020. Sjømat Norge har bidratt med noen midler til arbeidet, men det er ikke tilstrekkelig for å ferdigstille arbeidet. Dersom det ikke gis tilstrekkelige midler vil det kunne medføre at arbeidet stopper opp og at standarden ikke kan slutføres.

Gevinster

Standarden skal bidra til å hindre rømming av fisk fra flytende oppdrettsanlegg, men også å definere krav til kvalitet og sikkerhet i oppdrettsanleggene. Standarden utvikles på en slik måte at de ulike anleggene kan oppnå egne sertifikater og er gjenstand for årlige markedskontroller. Dette kan ha stor betydning for offshore havbruk.

3.4.3.2 Dokumentasjon av produksjon og fiskevelferd i akvakultur

SN/K 504 skal revidere NS 9417:2012 *Laks og regnbueørret - Enhetlig terminologi og metoder for dokumentasjon av produksjon*. Denne standarden er tidligere ikke blitt tatt i bruk i særlig grad i næringen, men det har den senere tiden blitt større interesse for den. Standarden angir hvordan en måler ulike parametere i ulike deler av produksjonen i settefiskanlegg, transport og sjøproduksjon. Målet med arbeidet er og enes om hvordan en skal regne ut sløyesvinn, hvordan en måler oksygennivå og hvordan en måler temperatur i merder. Næringen måler for eksempel i dag temperatur på ulike måter og det gir lite sammenlignbare data. Temperatur måles ulikt både innad i selskap og mellom selskap, være seg tidsrom eller på hvilken dybde temperatur måles. Dette gjør at målinger over år ikke kan sammenlignes. Sammenlignbare data er grunnleggende for nytten med innsamling og analyse av stordata.

Komiteen, med deltakere fra blant annet sjømatorganisasjoner og forskning drøfter data og metoder for måling av fiskevelferd/fiskehelse, terminologi i tråd med ny teknologi og driftsformer inkludert miljømålinger, terminologi og metoder som kan tilrettelegge for digitalisering, krav til også andre arter og behov for termer internasjonalt som kan fremmes i ISO/TC 234 *Fisheries and aquaculture*.

Det er den enkelte oppdretter som tar stilling til deling av egne data. Like fullt kan det av hensyn til samfunnssikkerhet være nyttig for myndigheter og for næringen å dele visse data. I en krisesituasjon, som under algeoppblomstring, kan det vært nyttig for alle om deling av data som strømmålinger, temperatur mv. I slike tilfeller må data kunne utveksles på ulike nivåer, med en tallkvalitet som alle kan stole på.

Det er en utfordring for arbeidet med NS-9417 at det arbeidet i det nyetablerte OPS Sjømat (startet etter initiativ fra Brønnøysundregistrene og myndighetene) ikke er koordinert. Det er viktig at arbeidene relatert til datakvalitet koordineres ved utvikling av fremtidige digitaliseringsmodeller.

Gevinster

Dette arbeidet vil bidra til god datakvalitet og er derfor være grunnleggende for å lykkes med digitalisering i næringen. Datakvalitet er også viktig for forskningen. Den store gevinsten er at næringen kan få bedre datakvalitet som ulike grupper kan stole på og som kan nyttes til benchmarking og utvikling av sektoren.

3.4.4 Helse og Omsorg

Standard Norge arbeider for å oppnå en styrket legitimitet og posisjon for at sektoren selv skal ta initiativ til standardiseringsarbeid gjennom Standard Norge. Dette arbeidet er startet ved å øke ressursene internt, omorganisering, samt prioritering av fremtidige prosjekter. Fokus på kompetanse og kvalitet vil være prioritert. Standardiseringen er basert både på internasjonalt arbeid og på innspill fra sektoren i Norge. Totalt bidrar standardene med å sikre en helhetlig kvalitetssikring av tjenestene dersom de tas i bruk. For mange virksomheter og kommuner vil bruk av standarder bidra til at innovasjonen økes ved at

beste- og neste praksis sikres på nasjonalt nivå. Standard Norge har flere pågående standardiseringsprosjekter, nasjonale og internasjonale, som har som mål å heve kvalitet, minske variasjon i utøvelse og fremme pasientsikkerhet.

3.4.4.1 Nasjonalt arbeid for faglig oppdatering av autoriserte sykepleiere i kommunehelsetjeneste

Forskning viser til at det er et gap mellom behov for kompetanse og faktisk kompetanse i kommunehelsetjenesten. I tillegg viser den samme forskningen at sykepleierne kan mer enn det de faktisk kan (Bing-Jonsson 2015). For å kunne levere god og trygg pasientbehandling må det derfor jobbes kontinuerlig med å styrke kompetansen til sykepleiere. Denne standarden arbeider med å definere behov for faktisk kompetanse, samt lage plan for faglig oppdatering. Knyttet til krav om faglig oppdatering i helsepersonelloven, krav til organisering i helse- og omsorgstjenesteloven og ledelse og kvalitetsforskriften er denne standarden et viktig verktøy for å sikre kompetanse i kommunehelsetjenesten og med dette også sikre kvalitet i tjenesteutøvelsen.

3.4.4.2 Kvalitetskrav til omsorgstjenester

I 2016 startet standardiseringsarbeidet i CEN/TC 449 *Quality of care and support for older people*. CEN/TC 449 utvikler en standard som stiller minstekrav til kvaliteten på omsorgstjenestene. En tydeliggjøring av kvalitetskravene vil bidra til en forenkling av regelverket og være til hjelp når tjenester er ute på anbud eller det skal samarbeides på tvers av tilbydere. Standarden som utvikles tar utgangspunkt i tjenestemottakerens krav til tjenesten basert på funksjon, behov og ressurser. Rolleavklaring og forventninger til tjenesten står sentralt i standarden som vil bli sendt på høring Q2/2020.

3.4.4.3 Krav til Pasient- og brukermedvirkning

Et fremtidig mål for helse- og omsorgstjenester er at de i større grad skal tilrettelegge for at den enkelte tjenestemottakeren skal kunne delta aktivt i utformingen av tjenestetilbudet. Det skal legges til rette for at brukere og pårørende selv kan være delaktige i å ta avgjørelser og påvirke behandlingsforløpet, samtidig som brukeren får mulighet til å ta sin del av ansvaret for egen rehabilitering og behandling. Standarden, som stiller krav til pasientinvolvering, utvikles på europeisk nivå etter initiativ fra det Svenske Institutet for Standardisering, SIS. *CEN/TC 450 Minimum requirements of patient involvement in person-centred care*.

Standarden tar sikte på å skape gode strukturelle forhold for individuell pleie og omsorg ved å initiere, utvikle og legge til rette for et partnerskap mellom bruker, pårørende og helsepersonell. Standarden skal også ha en brukerorientert tilnærming som inkluderer mennesker i alle aldre og livssituasjoner, med mål om å forebygge dårlig helse og sykdom, samt forbedre, gjenopprette og opprettholde helse. I tillegg er standarden ment å være et verktøy for kvalitetssikring og forbedring, oppfølging, evaluering og utvikling av ulike tjenester. Den har også som formål å gi grunnleggende informasjon om innkjøp, utdanning, tilsyn og sertifisering samt å bli brukt som et styrende dokument for forsknings- og utviklingsprosjekter.

3.4.4.4 e-helse

Økt bruk av internasjonale standarder bidrar til å løse nasjonale utfordringer, ved å benytte seg av internasjonale erfaringer og kompetanse. Det vil også bli enklere å tilrettelegge for utveksling på tvers av landegrensene, noe som aktualiseres stadig mer gjennom EU sine satsninger innenfor e-helse. Internasjonal standardisering gir dessuten muligheter knyttet til innovasjon og næringsutvikling, styrker leverandørers konkurranseevne og bidrar til et mer velfungerende marked.

3.4.4.5 Aldersinkluderende samfunn

I 2018 ble ISO/TC 314 *Ageing Societies* etablert.. Før prosjektstart, ble det i regi av ISO, gjennomført en gap-analyse for å utrede spesifikke fokusområder for standardiseringsarbeidet. Komiteen har et formalisert samarbeid med World Health Organisation (WHO), Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) og EU Kommisjonen. Arbeidet i ISO/TC 314 omfatter flere delprosjekter som hver kartlegger innovative tankesett, løsninger, teknologi og tjenester som tilrettelegger for en god og aktiv alderdom. Standardene som utvikles skal bidra til god livskvalitet for den aldrende delen av befolkningen.

Gevinster

Standardiseringsarbeidet innenfor helse og omsorg er av vesentlig betydning for at Norge skal ha en forankring mot internasjonale og europeiske standarder som i andre rekke påvirker Norge, Norges lover og norsk regelverk. Det å samle sektoren på områder har stor verdi slik at implementeringen av standardene blir så enkel som overhodet mulig. Arbeidet er på denne måten med på å etablere et felles utgangspunkt for hvordan implementeringen skal skje og hvordan resten av sektoren på internasjonal arena skal påvirkes eller forsøke å dreies. Den kraften i å samordne interessentene i ISO- og CEN-prosjekter er meget stor og tilligger Standard Norge. Effekten av dette arbeidet, vil hjelpe våre interessenter å realisere sine visjoner, det være seg om dette er å redusere kostnader eller øke antall varme hender eller øke kvaliteten i helse- og omsorgssektoren.

3.4.5 Miljødataprogrammet

Programmet inngår i miljøforvaltningens arbeid med miljødatasamordning. Målet er pålitelig og kostnadseffektiv innsamling og forvaltning av miljødata for å bedre tilgjengelighet og anvendelse av miljødata og -informasjon hos beslutningstakere og allmennhet.

Leveranser

CEN og ISO har i 2019 utarbeider et stort antall standarder på miljøområdet. Standard Norge har arbeidet for at de internasjonale standardene også blir tilpasset norske forhold og kan brukes som grunnlag for overvåking og rapportering både mot nasjonale og internasjonale miljømyndigheter. CEN utarbeider standardmetoder som brukes for å måle parametere og grenseverdier gitt i miljørelaterte EU-direktiv. Disse er Norge forpliktet til å følge og Standard Norge bidrar til å informere norske myndigheter og brukermiljøer om standardiseringsarbeidet på området.

Gevinster

Samordning av metodene på tvers av ulike medier, representerer en klar forenkling av prøvetaking og analyse, noe som både gjør fremskaffelsen av miljødata billigere og mer rasjonell. Oppfølgingen Standard Norge gjør mot norske myndigheter bidrar til raskere implementering av de miljørelaterte EU-direktivene.

3.5 Hvordan norske og internasjonale standardiseringsprosjekter antas å ha bidratt til innovasjon, næringsutvikling og verdiskaping i norsk økonomi

I den nordiske studien om standarders påvirkning på økonomien i de nordiske landene fra 2018 avviser at standardisering er et hinder for innovasjon. I tillegg viser undersøkelsen

- På spørsmål om standarder forhindrer selskapet fra å utvikle innovativ teknologi, svarte bare 14 prosent av selskapene ja til dette.
- Seks av ti respondenter understreker at standarder er et godt virkemiddel for å følge den tekniske utviklingen. Resultatet er tydelig på tvers av sektorer, selv om det anses som spesielt viktig av selskaper som driver innen sjømat og fiskerier (73 prosent), IKT (67 prosent) og handel (65 prosent).
- Nesten 90 prosent av virksomhetene svarte at standardisering er en viktig del av deres fremtidige forretningsplaner.

Undersøkelsen trekker blant annet også fram at standarder bidrar til forbedringer i produksjonseffektivitet. 59 prosent av respondentene vektlegger at standarder forenkler innkjøps- og anbudsprosesser og dermed øker effektiviteten og reduserer kostnader. Standarder bidrar til reduserte driftskostnader over tid ved å utgjøre et grunnlag for minimumskravene til anbyderne. Standarder er særlig viktige i sektorer med komplekse anbudsprosesser, der kvaliteten på produktet eller tjenesten er vanskelig å vurdere på forhånd, for eksempel i oljeindustrien, helsesektoren og bygg- og anleggssektoren. 65 prosent av respondentene peker på at standarder reduserer risikoen for produksjonsfeil i selskapet. Den samme andelen av respondentene sier også at standarder hever kvaliteten på underleverandører. Halvparten av respondentene understreker, uavhengig av sektortilhørighet, at ved å implementere og følge standarder reduserer de selskapets belastning på miljøet. 84 prosent av respondentene oppgir at standarder hjelper dem med å overholde regelverket. Forenklete prosedyrer for etterlevelse sparer selskapet for administrative kostnader. I tillegg hjelper etterlevelse av standarder selskapet med å vise markedet at selskapet overholder regelverket. Jo mer regulert sektoren er, jo større er fordelene med å følge standarder som hjelper selskaper med å overholde regelverket.

For å eksemplifisere hvordan bidraget fra standardiseringen til innovasjon, næringsutvikling og verdiskapning i norsk økonomi har vi trukket fram to prosjekter fra petroleumsområdet og et prosjekt fra byggeområdet.

3.5.1 Petroleum

Vårt arbeid innenfor petroleumsstandardisering skal stimulere til utvikling av og tilgang til standarder av høy kvalitet og det skal bidra til gode tekniske og kosteffektive løsninger med et høyt sikkerhetsnivå. Dette vil ha betydning på hvordan petroleumssektoren kan sikre god ressursutnyttelse og best mulig petroleumsforvaltning. I 2018 gjennomførte Standard Norge et tverrsektorielt pilotprosjekt om digitalisering av standarder. I prosjektet ble det arbeidet med metodikk for maskinlesbare standarder slik at det skal være mulig for virksomhetene å bruke innholdet i standardene som en integrert del av sine prosesser og i IT-verktøy. Maskinlesbare standarder representerer en ny måte å bruke standarder på. Eksempelene fokuserer på de leveransene og resultatene som har kommet gjennom to digitaliseringsprosjekter som har gitt leveranser i 2019 og som fortsetter fremover.

3.5.1.1 Tilgjengeliggjøring av NORSOK-standardene på maskinlesbart format.

Petroleumssektoren har praktisert manuell kopiering av innhold i standarder over i diverse digitale sluttbrukerverktøy for kravhåndtering i flere tiår. Dette har medført betydelig tidsforbruk og kostnader, stor risiko for tap eller forvrengning av innhold i standardene. Det har vært nødvendig å utvikle metodikk og verktøy for å fremstille standardene i nye formater. En standard inneholder flere informasjonstyper som alle må kategoriseres og defineres. Eksempler på dette er tabeller, formler og figurer. Videre må termer, symboler og forkortelser defineres entydig.

Standard Digital har utviklet et eget redigeringsverktøy for å kunne fremstille standarder i samsvar med disse kravene. Dette verktøyet leverer standarder maskinlesbare på kapitelnivå, som muliggjør maskin-til-maskinkommunikasjon av innholdet i standarder. Definisjonene og informasjonstypene er lagt inn i dette nye verktøyet. Redigeringsverktøyet gjør det også mulig å benytte elektronisk kommunikasjonsform i arbeidet med høringer og gjennomganger av arbeidet underveis.

Det er i 2019 skrevet 35 NORSOK-standarder i dette nye verktøyet. Vi har også tilrettelagt for og gjennomført import av NORSOK-standardene på XML-format inn i store og anerkjente sluttbrukerverktøy for kravhåndtering. Videre er det utarbeidet kommersielle avtaleformater for hvordan sluttbruker skal få tilgang til og betale for bruk av NORSOK-standardene.

De er lagt til rette for betydelig besparelse av tid og kostnader samt kvalitetssikring for å importere innhold i standarder inn i sluttbrukerverktøy. Denne automatiseringen av

prosessene for bruk av standardene hos sluttbruker vil gi bedre kvalitet og mer effektivitet i bruken av standarder i petroleumssektoren. Verktøyet gir bedre kontroll med riktig bruk av opphavsrett ved at sluttbrukere må ha maskinell lisens fra Standard Online for å få tilgang til standardene.

3.5.1.2 READI JIP – *REquirement Asset Digital lifecycle information*.

I dag bruker operatører og leverandører i olje- og gassindustrien store mengder ingeniørtimer for å spesifisere, implementere og verifisere krav kontra design gjennom feltenes livssyklusprosess og mellom partene i forsyningskjeden. Dette er manuelt arbeid som ofte gir kvalitetsavvik i prosjektutførelse og drift. READI prosjektet har som mål å etablere en plattform for automatisert, digital verifisering av krav og design i olje- og gassindustrien, inkludert styring og validering. Når plattformen er på plass, vil den gjøre det mulig for datamaskiner å lese og utføre automatisk resonnering for å validere konsistens og verifisere tekniske data og driftsdata med høy presisjon og lav kostnad.

Prosjektet gjennomføres i tre faser. Prosjektets skal levere metodikk og verktøy for kravfangst og strukturering av maskinlesbare krav. Videre skal det lages spesifikasjon for forvaltning og tilgjengeliggjøring av digitale krav, slik at sluttbruker kan bruke kravene direkte i sin daglige programvare uten å måtte hente informasjon i perifere og tungt tilgjengelige systemer. Prosjektet skal også levere oppdaterte og maskinlesbare NORSOK-standarder for teknisk dokumentasjon. Prosjektet vil gi et felles språk for digital representasjon av olje- og gassanlegg. Det vil inneholde et felles vokabular for klassifisering av dokumentasjon, attributter og produkter. I tillegg vil prosjektet gi en standard anleggsnedbrytning (systemer og komponenter) for olje og gass.

Prosjektets leveranser vil gi aktørene i olje- og gassindustrien styrket konkurransekraft. Aktører i sektoren vil kunne forbedre kvaliteten, redusere feil og forbedre sikkerheten i prosjekter og drift av anlegg. Prosjektets leveranser vil bidra til å akselerere digitalisering gjennom betydelig økt interoperabilitet mellom selskaper og systemer i den globale olje- og gassindustrien. Blant annet vil aktørene få bedre effektivitet gjennom automatisering innen prosjektering, innkjøp og drift.

3.5.2 NS 3420 i nytt format

NS 3420 *Beskrivelsestekster for bygg, anlegg og installasjoner* er et standard for å beskrive oppføring, endring og riving av bygg og anlegg på et detaljert eller mer sammensatt nivå. Alle bestemmelser i NS 3420 er systematisk fordelt i hierarkisk kodestruktur. Det er ustrakt bruk av henvisninger til andre punkter/ koder og andre standarder. Standarden inneholder krav til materialer og utførelse, og kan brukes til å bestemme og vurdere kvaliteten på byggearbeider. Standarden benyttes av alle typer aktører i bygg- og anleggsbransjen. Standarden er omfattende, og gjennomgår hvert år løpende oppdateringer og tilpasninger, og er blitt solgt som en abonnementsløsning til sluttbrukeren med en årlig pris for tilgang til oppdatert standard. NS 3420 har i lang tid blitt distribuert gjennom samarbeidspartnere. Dette er programvareleverandører som etablerer og vedlikeholder løsninger for bransjeaktører. Programvaren de benytter inneholder standarder og krav, slik at brukere kan innarbeide dette i spesifikasjoner, anbud, prosjektbeskrivelser og gjennomføring av prosjekter. Det har vært et behov for å modernisere denne tilgangen og bruken av NS 3420.

I produksjon av standardene skrives nå tekst i et redigeringsverktøy. Tilleggsinformasjonen gjør det mulig å bruke standarden i programvareløsninger hos sluttbruker. Det nye verktøyet gir også grunnlag for utveksling av standardene med programvareleverandør på et nytt maskinlesbart format. Det nye maskinlesbare formatet er grunnlaget for å gi sluttbrukere ny funksjonalitet i bruk av standarder. Maskinlesbare standarder i XML-format åpner for maskin-til-maskinkommunikasjon av standarder. Sluttbrukere vil kunne få tilgang til og arbeide med standarder som en del av de systemverktøy de bruker til daglig. Dette åpner for at innholdet i standarder kan tas inn i ulike løsninger, dokumenter, avtaler og kommunikasjon mellom aktører i bygge- og anleggsbransjen. Disse kan få en betydelig effektivisering i prosesser og aktiviteter som i dag foregår med mye arbeid med å flytte informasjon fra et system til et

annet. Bedre tilgang til standarder kan også føre til nye brukere. Dette kan være brukere som i dag ikke benytter standarder, men hvor terskelen nå blir lavere for å ha dette som en helt naturlig del av sin arbeidshverdag.

3.6 Nasjonalt kontaktpunkt for bruk av standarder i relasjon til regelverk

Informasjon om sammenhengen mellom standarder og regelverk finnes på våre nettsider. [Nettstedet](#) inneholder lenke til to veiledningsdokumenter som kan være nyttig for myndigheter som bruker standarder i sin regelverksutforming. Veiledningsdokumentene fra henholdsvis CEN og ISO gir nyttig råd blant til hvordan det bør refereres til standarder i regelverk. De er oversatt til norsk og kan lastes ned gratis fra nettstedet.

På nettstedet finnes også en oversikt over alle harmoniserte standarder, hvilken forordning de er knyttet til og respektive tilsynsmyndighet. Oversikten oppdateres kvartalsvis.

Vi har innledet et samarbeid med Regelrådet om økt bruk av standarder i regelverk. Det er etablert en aktivitetsplan for arbeidet og vi diskuterer blant annet et utredningsprosjekt om effekten av bruk av standarder i regelverksutforming.

I samarbeid med Lovdata vurderer vi en dynamisk utveksling av data om standarder det er referert til i lovverket. Målet er å kunne gi en oppdatert oversikt over forskrifter som referer til standarder, hvilke standarder dette er og hvordan de er referert.

Standard Norge deltar også i et europeisk nettverk som diskuterer og utveksler beste praksis for hvordan standarder kan brukes i regelverksutforming og dialogen med myndigheter i denne sammenheng.

3.7 Internasjonalt sekretariat for fiskeri og havbruk, ISO/TC 234

Norge leder det internasjonale standardiseringsarbeidet innen fiskeri og havbruk gjennom ISO/TC 234 *Fisheries and Aquaculture*. Ledelsen av dette arbeidet gir Norge gode muligheter til å styre utviklingen av internasjonale standarder på området, samtidig som det gjør det enklere for norske virksomheter å omstille seg på et tidlig tidspunkt. Norge er en stor global aktør innenfor fiskeri og havbruk og det norske standardiseringsarbeidet må derfor ses i et internasjonalt perspektiv.

Norske standarder innenfor fiskeri og havbruk danner et viktig grunnlag for diskusjoner og utgangspunkt for hva Norge skal foreslå i det internasjonale standardiseringsarbeidet. Erfaringer fra arbeidet viser at det er en utfordring å foreslå norske standarder som grunnlag for utvikling av internasjonale standarder. Det finnes likevel gode unntak fra denne regelen som er nærmere beskrevet.

Johan H. Williams fra Nærings- og fiskeridepartementet leder arbeidet og representanter fra 48 land deltar. I tillegg er det åtte internasjonale organisasjoner som følger arbeidet, deriblant viktige organisasjoner for utvikling på matområdet som Codex Alimentarius Commission (CAC), Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), The Federation of European Aquaculture Producers (FEAP), Network of Aquaculture Centres in Asia-Pacific (NACA) og World Organization for Animal Health (OIE). I 2019 ble Russland blitt nytt medlem i komiteen.

Norsk næringsliv og forskning deltar aktivt i arbeidet nasjonalt og internasjonalt. Det er imidlertid i dag ingen deltakelse fra myndigheter verken i det nasjonale eller internasjonale standardiseringsarbeidet ut over lederen fra NFD.

Pågående arbeid i ISO/TC 234

Arbeidet følges opp av den norske speilkomiteen for *Fiskeri og havbruk* (SN/K 278). Et viktig tema på plenumsmøte i Oslo i 2019 var hvordan standardene som utvikles i ISO/TC 234 kan bidra til oppfyllelse av FNs bærekraftsmål og hvilke fordeler en slik oppfyllelse vil kunne ha direkte for næringene. På møtet ble det spesielt lagt vekt på utvalgte av [ISOs bærekraftsmål](#).

2 Utrydde sult, 12 Ansvarlig forbruk og produksjon, 14 Liv under vann og 17 Samarbeid for å nå målene.

Standard Norge har ledet utvikling av en ny internasjonal standard for klimaspor: ISO 22948, *Carbon footprint for seafood - Product category rules (CFP-PCR) for finfish*. Denne standarden vil kunne bli et sentralt verktøy for å redusere klimagassutslipp fra fiskeri- og havbrukssektoren, i og med at den gir mulighet for å kvantifisere utslipp per produsert enhet. Norge har videre utarbeidet og foreslår et nytt prosjekt om *Waste reduction and treatment on fishing vessels*. Utarbeidelsen skjer etter initiativ og ønske fra Norges fiskarlag og Fiskernes agnforsyning SA, og er også flagget som en forpliktelse i forbindelse med *Our Ocean*-konferansen i oktober 2019.

Seks standarder for sporing av ulike typer sjømat ble i siste halvdel av 2019 lagt ut for periodisk vurdering i ISO/TC 234. Dersom dette resulterer i at medlemmene ønsker at én eller flere av disse trenger å bli revidert, så vil det bli igangsatt i 2020. Det arbeides med å kartlegge hvilke FAO-retningslinjer som eventuelt kan danne grunnlag for utvikling av ISO-standarder. Dette har resultert i en omfattende liste som vil bli fulgt opp og arbeidet videre med i 2020.

Det er et viktig prinsipp at er et forankret behov hos aktørene for utvikling av standarder. Norsk næringsliv ser ut til å foretrekke detaljerte og kjente norske standarder. I en internasjonaliseringsprosess blir standardene erfaringsmessig mer generiske for å passe flere land og forhold. Det er likevel et mål at det ikke skal være motsetningsforhold mellom de spesifikke norske standardene og de mer generiske internasjonale standardene. Dette vil i praksis bety at de norske standardene, som altså er tilpasset spesifikke norske forhold, også vil tilfredsstille intensjonen i de internasjonale standardene. De internasjonale standardene vil dermed bidra til å harmonisere forhold for næringen mellom ulike enkeltland og regioner.

Gevinster

Ledelsen av det internasjonale arbeidet gir Norge gode muligheter til å styre utviklingen av internasjonale standarder på området, samtidig som det gjør det enklere for norske virksomheter å omstille seg på et tidlig tidspunkt. Dette gjelder både for utstysprodusenter og sjømatnæringen. Standardene fører til en forenkling og effektivisering av internasjonal handel med fisk, fiskeprodukter og utstyr brukt i fiskeri- og havbruksnæringen. Standardene bidrar til mer bærekraftig utvikling av fiskeri- og havbruksnæringen gjennom en effektiv miljø- og ressurovervåking. Standardene fører til en forenkling og effektivisering av internasjonal handel med fisk, fiskeprodukter og utstyr brukt i fiskeri- og havbruksnæringen. Standardene bidrar til mer bærekraftig utvikling av fiskeri- og havbruksnæringen gjennom en effektiv miljø- og ressurovervåking.

4 Styling og kontroll i virksomheten

4.1 Samsvar med lover og forskrifter

Standard Norge har etablert rutiner for å sikre etterlevelse av lover, forskrifter og andre myndighetskrav. Dette gjelder særlig lovgivning knyttet til Arbeidsmiljø, helse, miljø og sikkerhet og forurensning.

4.2 Kvalitetsledelse og miljøledelse

Standard Norges kvalitets- og miljøpolitikk skal medvirke til at fastlagte mål for virksomheten nås og at oppgavene utføres i overensstemmelse med vedtatte strategier.

Kvaliteten på Standard Norges produkter og tjenester er et resultat av hver enkelt medarbeiders arbeid, av samarbeidet medarbeiderne imellom og samarbeidet mellom Standard Norge og Standard Norges samarbeidspartnere. Følgende formål gjelder for Standard Norges kvalitetspolitikk:

Standard Norge skal utvikle og fastsette standarder og standard produkter til nytte og økt verdiskapning for samfunnet, den enkelte virksomhet og den alminnelige borger.

Standard Norge har siden 2011 vært sertifisert i henhold til *NS-EN ISO 9001 Ledelsessystemer for kvalitet – Krav*. Standard Norge arbeider løpende med å overvåke og gjennomgå informasjon om eksterne og interne forhold som kan påvirke strategisk retning og kvalitet på Standard Norges produkter og tjenester. Eksempler på dette er utvikling innenfor områder som miljø og bærekraft, nye produkter og tjenester, endringer i samfunnets infrastruktur, ekstern utvikling av IKT, samt generell innovasjon og nyskapning. Standard Norge arbeider løpende med å tilfredsstille forventninger og krav fra alle organisasjonens interessenter nasjonalt og internasjonalt.

Kvalitetssystem er et elektronisk system for alle medarbeiderne og er bygget rundt kjernevirksomhet som er utvikling, produksjon og publisering av nasjonale og internasjonale standarder. De mest kritiske arbeidsprosessene i er dokumentert i form av prosedyrebeskrivelser og tilhørende støttedokumenter. Avvik fra kvalitetsstyringssystemet må besluttet og dokumenteres i hvert enkelt tilfelle.

Vi har siden 2012 vært miljøsertifisert etter standarden *NS-EN ISO 14001 Ledelsessystemer for miljø*. Ledelse etter NS-EN ISO 14001 sikrer at miljøhensyn ivaretas i utviklingen av standarder og i daglig drift. Standard Norge overvåke eksterne forhold som kan påvirke Standard Norges miljøpolitiske retning og evne til å oppnå miljøriktige produkter og tjenester. Standard Norge har en KPI for løpende å måle hvor stor andel av publiserte norske standarder som kan sies å være miljørelevante.

Det gjennomføres hvert år både eksterne og interne revisjoner i henhold til et fastsatt revisjonsprogram. Både de interne og eksterne revisjonene gjennomføres av revisorer med relevant kompetanse og erfaring. De eksterne revisjonene gjennomføres av sertifiserte revisorer. Revisjonsprogrammet tilpasses områder som er kritiske i forhold til standardproduksjon og miljøpåvirkning. Ledelsens gjennomgåelse, som er et krav i henhold til NS-EN ISO 9001, gjøres årlig i forkant av de eksterne revisjonene.

Alle kan uttale seg om utkast til standarder via "Standarder på høring". Hvert halvår gjennomfører Standard Norge en kundeundersøkelse blant komitedeltakerne. Vi har etablert et internt avviks- og forbedringssystem.

4.3 Risikovurdering

I ledelsesstandardene NS-EN ISO 9001 og NS-EN ISO 14001 er det krav om å gjennomføre risikovurdering av virksomheten. Risikovurdering gjøres en gang hvert år og resultatet av vurderingen behandles i styret.

Til grunn for risikoarbeidet ligger standarden *NS-ISO 31000 Risikostyring – retningslinjer*. Vi kombinerer de to metodene «idédugnad» og «sannsynlighet og konsekvens». Dette gir en kombinasjon av kvantitative og kvalitative vurderinger. I forbindelse med risikovurderinger skal det også ses på *muligheter* knyttet til risikoene. Risikovurderingen kartlegger årlig, trusler og muligheter for Standard Norge.

Følgende innfallsvinkler er brukt for å finne frem til mulige krav og forventninger, risikoer og muligheter:

- 1) Generelle krav og forventninger fra interessenter og omgivelser
- 2) Krav nedfelt i prosesser som beskriver verdikjeden
- 3) Krav knyttet til HMS og intern kultur
- 4) Krav som bidrar til ivaretagelse av ytre miljø
- 5) Krav og forventninger for å ivareta mål og tiltak i strategien
- 6) Vurdering av IT-leveranser og verktøy

Det er identifisert rundt 200 krav og forventninger. Alle disse vurderes i forhold til risikoer langs 4 dimensjoner:

- 1) Omdømme
- 2) Økonomi
- 3) HMS
- 4) Ytre miljø

Ved oppdagelse av mulige trusler eller muligheter iverksettes tiltak som reduserer virkningen av negative hendelser eller som utløser gevinster som antas å ligge i de potensielle mulighetene.

4.4 Medlemskapskriterier

Som ledd i oppfyllelse av EU-forordning 1025/2012 om europeisk standardisering, er alle CEN og CENELEC medlemmer omforent om et sett med medlemskapskriterier som standardiseringsorganisasjonene må tilfredsstille.

Medlemskriteriene omfatter 116 krav fordelt på følgende områder

- Transparency
- Openness and development
- Impartiality and consensus
- Effectiveness and relevance
- Coherence
- Viability and stability

Gjennom løpende vurdering av medlemskapskriteriene vil en rekke aspekter som er relevante for Standard Norges kvalitetsarbeid bli vurdert. Standard Norge har valgt å underlegge vurdering av medlemskapskriteriene 3. parts kontroll i forbindelse med organisasjonens årlige kvalitetsrevisjon.

4.5 Økonomisk oppfølging

Standard Norges ledelse følger opp den økonomiske utviklingen gjennom månedlige budsjettkontroller. Økonomitallene rapporteres til styret kvartalsvis. Ekstern revisor gir en vurdering av økonomiske prosesser og rutiner overfor styret en gang i året. Representantskapet godkjenner årsregnskapet på sitt årsmøte i mai hvert år.

5 Vurdering av fremtidsutsikter

Standard Norge baserer virksomheten på vår nye konsernstrategi som gjelder for perioden 2019-2023. Dette er en vekststrategi som skal gi økt kundeverdi og ambisjonene er å nå strategiske hovedmål innenfor fire ulike kategorier: «kunde, marked og interessenter», «interne prosesser», «ressurser» og «økonomi». Vi vil følge opp gjennomføringen av en rekke handlingsplaner for å nå ambisjonene i strategien. Det er viktig at økonomien er robust nok til å håndtere nødvendige investeringer for å gjennomføre framtidig utviklingsbehov. Egenkapitalen i Standard Norge må derfor være tilstrekkelig til å sikre framtidig drift. Nye digitale løsninger krever standarder for å sikre interoperabilitet, effektivitet og sikkerhet. Standard Norge er opptatt av å sikre Norges digitale posisjon gjennom bruk av standarder. Dette vil kunne styrke norske virksomheters konkurranseevne og sikre samfunnsinteressene.

Internasjonalt arbeid

98 % av standardene utarbeides i internasjonale standardiseringsorganisasjoner. Vi er derfor opptatt av Standard Norges rolle og ambisjonsnivå i internasjonal standardisering. I europeisk politikk er bruk av standarder viktig både i den nye indre markedsstrategien og i arbeidet med digitalisering. Dette understrekes også gjennom posisjonen Standard Norge har som CENs Vice President Finance for de neste årene. Legitimiteten til standarder i det

europiske standardiseringssystemet er under diskusjon og utfallet av BREXIT forhandlingene vil også påvirke retningen for arbeidet de neste årene.

Standard Norge er opptatt av å forsterke posisjonen til norsk næringsliv internasjonalt gjennom å ta lederansvar i standardiseringskomiteer av betydning for vår nasjonale posisjon.

Regelverksutvikling

Utvikling og bruk av standarder som supplement til regelverk er viktig i årene framover. På enkelte områder er tendensen at myndigheter velger å lage egne standarder, for eksempel innenfor helse og omsorg hvor enkelte myndighetsaktører i stor grad ønsker å utvikle egne bransjestandarder nasjonalt og regionalt. En slik utvikling gjør det vanskeligere å eksportere norsk innovasjon og norske varer og tjenester innenfor dette området. Vi ser behovet for å få styrket legitimitet og posisjon for at sektorene selv skal ta initiativ til standardiseringsarbeid gjennom Standard Norge. Vi planlegger derfor å igangsette en utredning for beregning av effekter/nytteverdi for bruk av standarder i regelverksutforming.

Digitalisering

Standard Norge er opptatt av å kunne tilby raskere prosesser for utvikling av standardleveranser for å imøtekomme behov markedet har. Dette gjelder særlig innenfor ny teknologiutvikling. Vi ligger i front i utvikling av digitale løsninger både for effektivisering av standardiseringsprosesser og for å tilby de digitale løsninger våre kunder etterspør.

Innenfor arbeidet med å utvikle nye digitale løsninger følger vi arbeidet som gjøres i ISO og CEN tett. Det er viktig at vi nasjonalt

Samarbeid med andre standardiseringsorganisasjoner

Samarbeidet mellom de nordiske landene, Nederland og Østerrike er fortsatt viktig og omfatter polycysaker, produkt-, tjeneste- og systemutvikling. Konvertering av europeiske standarder til XML-format har hatt høy prioritet. Prosjektet ble fullført i 2019 og på slutten av året ble det gjort en avtale med CEN om kjøp av mesteparten av de konverterte standardene som dermed blir tilgjengelig for alle CEN-medlemmer. De syv landene har identifisert en rekke nye mulige samarbeidsprosjekter knyttet til digitalisering. Med en kostnads- og risikodeling mellom landene kan prosjektene gjennomføres raskere og med betydelig lavere kostnader og risiko. Ved å være tidlig ute med denne utviklingen får Standard Norge en mulighet til å tilby tjenester rundt bruk av standarder før mange av de andre europeiske standardiseringsorganisasjonene, og det gir dermed en styrket posisjon i markedet.

6 Årsregnskap

Det foreligger enda ikke godkjent og revisorbekreftet konsernregnskap for Standard Norge. Oppstillingen i tabell 5 viser revisorbekreftede tall for Standard Norge. Det endelige godkjente regnskapet vil oversende NFD så snart det foreligger. For sammenlignings skyld har vi også tatt inn tall fra 2018-regnskapet.

Resultatet for 2019 var minus 0,6 mill. kroner. Standard Norges totalkapital var på 73,2 mill. kroner ved utgangen av 2019. Av dette utgjorde egenkapitalen 37,1 mill. kroner. Plassering av midler i Carnegie Kapitalforvaltning har gitt en verdiøkning på 0,5 mill. kroner i 2019. Verdien på plasseringen er 11,1 mill. kroner per 31. desember 2019. Underskuddet for 2019 er belastet egenkapitalen.

Standard Norge har ikke økonomisk erverv som mål. Generelt legger styret i budsjettene opp til et meget beskjedent overskudd, stort sett i form av finansinntekter som legges til egenkapitalen. For 2020 er det budsjettert med et driftsresultat på 1,8 mill. kroner. Det er også i budsjettet for 2020 tatt hensyn til kostnader knyttet til implementering av ny konsernstrategi. Det vil i årene fremover være viktig for Standard Norge å oppnå positive resultater for igjen å styrke egenkapitalen. Dette er en krevende modell som innebærer at vi må ha god økonomisk styring og utgiftskontroll gjennom året.

	2018	2019
Statstilskudd	32 000 000	32 948 000
Eksterne prosjekttinntekter	39 976 334	37 686 373
Royalty	58 097 002	62 665 532
Andre inntekter	11 022 496	9 840 234
Sum driftsinntekter	141 095 832	143 140 139
Sum direkte prosjektkostnader	18 036 799	16 766 526
Sum personalkostnader	77 111 943	89 197 289
Sum andre kostnader	41 775 707	39 211 156
Sum driftskostnader	136 924 449	145 174 971
Driftsresultat	4 171 383	-2 034 832
Finansposter	468 627	1 418 881
RESULTAT	4 640 010	-615 951

Tabell 5: Revisorbekreftet regnskap 2018-2019 for Standard Norge

Inntektsutvikling

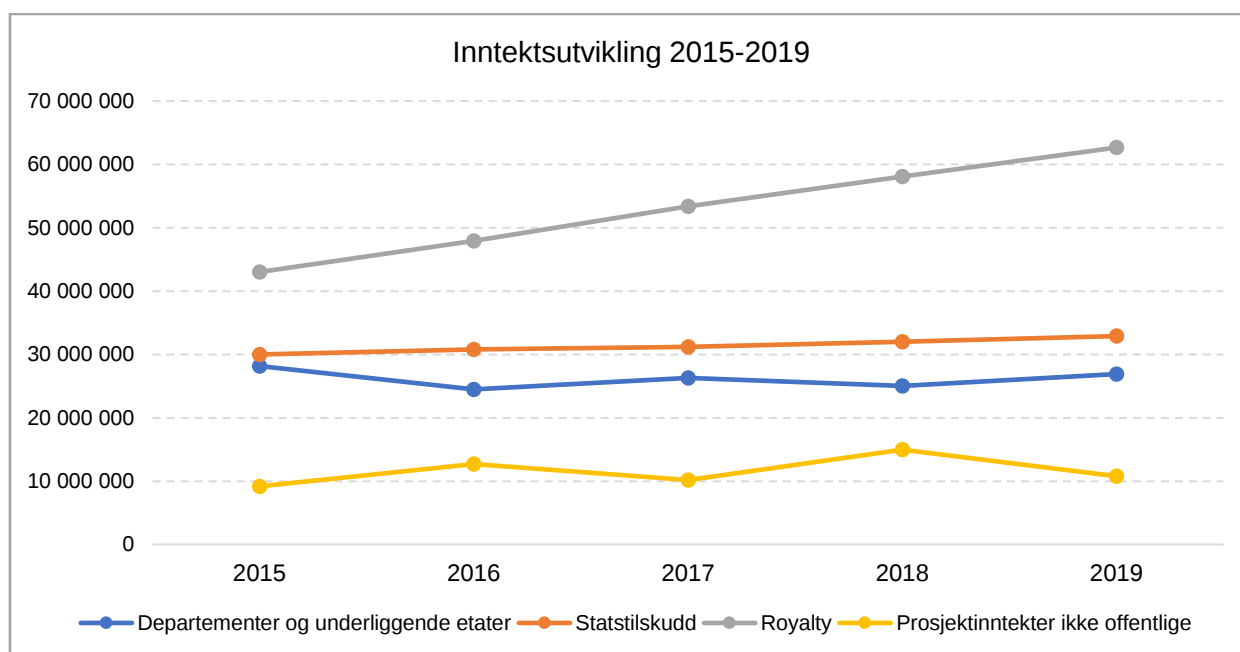
En detaljert oversikt over bevilgningene fra ulike departement med underliggende etater er vist i tabell 6. Det er en omfattende økning i internasjonal standardiseringsvirksomhet på en rekke områder. Tabellen viser at dette ikke er reflektert i økte bevilgninger fra respektive fagmyndighet.

Utviklingen viser at royalty fra salget av standarder er økt mest de siste årene med 19,6 mill. kroner fra 2015 til 2019, og utgjør en viktig del av Standard Norges forretningsmodell.

Departementer og underliggende etater samt EU/EFTA finansiering					
	2015	2016	2017	2018	2019
Arbeids- og sosialdepartementet	570 000	620 000	910 000	1 090 000	1 005 000
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	2 257 612	1 928 420	1 452 542	1 640 135	715 433
EU prosjekt	729 653	858 293	375 458	2 343 001	1 771 027
Forsvarsdepartementet	650 000	700 000	700 000	750 000	700 000
Helse- og omsorgsdepartementet	1 150 000	1 712 135	1 700 000	1 400 000	1 776 400
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	8 995 000	6 911 816	6 974 000	5 530 000	6 880 000
Kulturdepartementet	840 000	328 828	676 763	416 156	1 510 000
Kunnskapsdepartementet	175 000	100 000			200 000
Klima- og miljødepartementet	1 600 000	1 779 999	1 700 000	1 650 000	1 660 000
Nærings- og fiskeridepartementet	1 250 000	1 225 000	1 450 000	1 592 568	1 467 420
Nordic Innovation Center	3 451 418	411 250	2 225 000	201 172	0
Olje- og energidepartementet	4 169 473	4 616 149	5 617 450	6 071 639	7 056 416
Samferdselsdepartementet	962 500	1 039 000	1 056 000	1 137 485	1 547 771
Justis- og beredskapsdepartementet	616 717	1 261 111	1 325 340	1 190 000	620 000
Finansdepartementet			150 000		
Utenriksdepartementet	750 000	1 000 000			
Sum uten statstilskudd	28 167 373	24 492 001	26 312 553	25 012 156	26 909 467
Statstilskudd	30 000 000	30 800 000	31 200 000	32 000 000	32 900 000
Totalt	58 167 373	55 292 001	57 512 553	57 012 156	59 809 467
Royalty	43 021 559	47 951 397	53 372 442	58 097 000	62 665 532
Prosjektinntekter totalt	37 349 332	37 202 660	36 495 612	39 976 334	37 686 373
Prosjektinntekter ikke offentlige	9 181 959	12 710 659	10 183 059	14 964 178	10 776 906

Tabell 6: Oppstilling av bevilgninger fra departementer/underliggende etater, tilskudd fra NFD, royalty, prosjektinntekter fra ikke-offentlige virksomheter i perioden 2015-2019

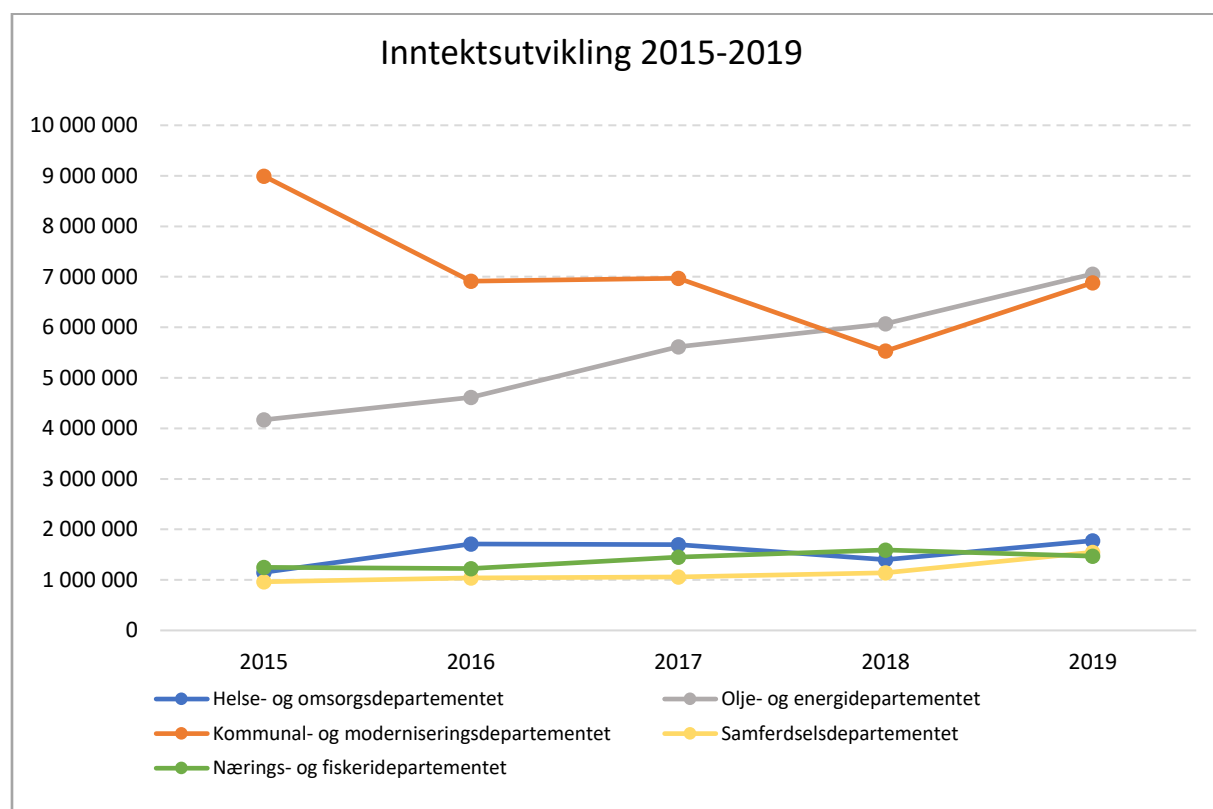
Figur 6 viser utviklingen i royalty, NFD-bevilgningen, prosjektinntekter fra departement og underliggende etater samlet og prosjektinntekter fra ikke offentlige virksomheter for de siste fem årene.

Figur 6: Inntektsutvikling 2015-2019

Prosjektinntektene varierer avhengig av aktiviteten på de ulike sektorene og standardiseringsområdene. Det er også ulikheter i finansieringen fra offentlige eller private aktører innenfor hver sektor.

Figur 7 viser utviklingen i inntekter på viktige områder for Standard Norge, dvs. Helse og omsorg (HOD), Energi og petroleum (OED), Samferdsel (SD), Bygg og anlegg (KMD) og IT (KMD).

Figur 7: Inntektsutvikling 2015-2019

Figuren viser at det fremdeles er en utfordring og skaffe tilstrekkelig prosjektfinansiering innenfor både helse og omsorg, samferdsel og IKT. På IKT-området er dette ikke like synlig ettersom finansiering fra KMD og underliggende etater hovedsakelig går til bygg-området.